

ICOMOS HÍRADÓ

a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

32. évfolyam – 3. szám

2024. június

A TARTALOMBÓL

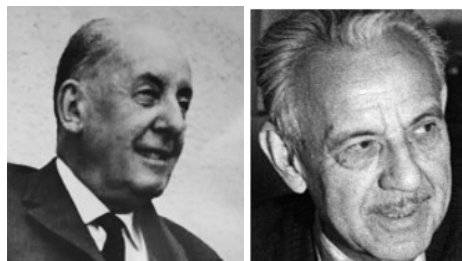
XXXIV. Tisztújító Közgyűlés
2024. május 23.
MÉM MDK Walter Rózsi – Villa

Elnöki köszöntő

Möller István Emlékérem

Genthon István és Vargha László, a Műemlékvédelmi Panteon legújabb tagjai

Castrum Bene konferencia

Európai Elnökök Találkozója
Svédország, Visby, 2024. június 9-13.

Kitüntetést kapott Széphegyi László

Búcsúzunk
Dr. Szabó Bálinttól

Felhívás a Kulturális Örökség Napjai programjában való közreműködésre

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság XXXIV. Közgyűlése

2024. május 23-án, a MÉM MDK Walter Rózsi – Villa Műhelyterében került megrendezésre az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság XXXIV. éves Tisztújító Közgyűlése, Nagy Gergely levezető elnök vezetésével. A közgyűlést Dr. Almássy Kornél, a MÉM MDK igazgatója köszöntötte.

A közgyűlés egy perces néma felállással emlékezett meg a legutolsó közgyűlés óta elhunyt tagjairól, valamint a szakmai jeleseiről: Dr. Finta Józsefről, Hübner Tiborról, Dr. Jukka Jokilehto-ról, valamint Dr. Végh Andrásról.

Az elnöki, alelnöki, főtitkári, valamint tanácsadó testületi beszámolók után az Ellenőrző Bizottság elnöke adott tájékoztatást az Egyesület pénzügyi helyzetéről. A beszámolókat, valamint a 2023. évi közhasznúsági jelentést a közgyűlés elfogadta.

Az elnöki, főtitkári, valamint az alelnöki beszámolókat és az egyszerűsített pénzügyi beszámolókat az alábbiakban tesszük közzé.

Elnöki beszámoló az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága 2023-as év munkájáról

Tisztelt Közgyűlés!

Minden évben azzal kezdjük a beszámolót, hogy nehéz, gondokkal terhes évet hagytunk a hátunk mögött. Most, amikor a 2023-as év feladataira visszatekintve beszámolnunk munkánkról, akkor igazán elmondhatjuk, hogy valóban nagy kihívást jelentett a mögöttünk lévő év. Ilyen gazdasági kiettségben még soha nem volt szervezetünk, és ennek ellenére sikerült minden programunkat megvalósítanunk! Minden másképpen történt, mint ahogy azt eredetileg elterveztük, mindent valahogy másképp kellett megszervezni, mint ahogy azt hagyományaink és a megszokásaink vezérelték volna. Egy ilyen tragikus helyzet optimista szemlélettel önmagában a megújulás eshetőségét is magában rejtheti, ami esetünkben részben igaznak is bizonyult. Végeredményben mindent a lehetőséghez igazítva, de utólag visszatekintve mindent a hagyományos célkitűzéseknek, a szakmai követelményeknek megfelelően sikerült megvalósítanunk.

A rendkívüli helyzetben sokat segített a hat évvel ezelőtt megkezdett és fokozatosan felépülő fiatalabbak bevonására szolgáló program, ami a mi gondolkodásunkat is rugalmasabbá tette. Talán ennek a tanult rugalmasságnak is köszönhető, hogy nehézségeink ellenére minden eltervezett programunkat megvalósítottuk.

Szervezeti élet

Vezetőségünk 2023-ban hat alkalommal tartott vezetőségi ülést. A köztes időben is folyamatos volt a vezetőség tagjai között a kapcsolat. Bevált, hogy a vezetőség ülésein a választott tisztségviselők tagjain túl, a Tanácsadó Testület elnöke, a Díjbizottság elnöke, az Ellenőrző Bizottság elnöke is rendszeres résztvevő. Ezzel elértük, hogy a szervezet minden bizottsága értesül munkánkról, valamint állandó résztvevőként és tanácsadóként meghívott tiszteletbeli vezetőségi tagjaink bevonásával lehetőség adódik az előbbre tartó generációk tapasztalatára is támaszkodni munkánk során.

A vezetőségi ülések közötti időszakban az elnök és az iroda szinte folyamatos együttműködéssel dolgozott, egyes szakmai kérdésben, vagy egyes feladatok esetében a téma képviselője jelentette a szakmai háttérrel a munkához.

Már a korábbi közgyűléseken is annak az örömteli átrendeződésnek adhattam hangot, hogy előtérbe került a fiatalok szerepvállalása, ami - pontosan a Műemléki Világnaphoz kapcsolódóan - az építészetképzésért felelős egyetemekkel való közös program felépítésével lépett tovább 2022-ben azzal a céllal, hogy a műemlékvédelem szemléletének helyi sajátosságainak képviselői megismerhessék a nemzetközi törekvéseket, szakmai kritériumokat csakúgy, mint más területeken előforduló egyedi kérdéseket. Minden rendezvényünkön törekedtünk arra, hogy megfelelő módon képviseljék magukat a fiatalabb generáció tagjai is, akiket egész évben meghatározott feladatokkal vontunk be eseményeink életébe. A 2022-ben, a Műegyetem melletti parkban, a Budai hídfőnél ültetett emlékfánk is megerősödött, kis képzavarral megállapíthatjuk, hogy ezzel párhuzamosan az új generáció fellépése is egyre látványosabban van jelen munkánkban.

Talán taglétszámunkon ennek a programnak a felvállalása is tükröződik. Szerencsés elmozdulás figyelhető meg, fizető tagjaink száma kis mértékben emelkedett, 223 fizető tagunk közül 7 ifjúsági tagunk van. Ez nagyon kevés, de ők a 30 év alattiak, akik, ha kis mértékben is, de szintén emelkedő számot mutatnak.

Ugyancsak az említett törekvésünk eredményének véljük, hogy jelentősen megnőtt intézményi tagjaink száma, ami azt is jelenti, hogy az egyetemek, a szakmai szervezetek érdeklődése növekedett meg az ICOMOS iránt. Ebben nagy segítségükre voltak rendezvényeink, ahol a meghívott előadók közül többeket is az új kapcsolatokból hívtunk, akik megismerte munkánkat, fontosnak tartották, hogy szervezetünkkel intézményesen is csatlakozzanak az ICOMOS MNB-hez. Intézményes tagjaink száma 19-ről 26-ra növekedett.

Az iroda

Szervezetünk munkája az iroda nélkül elképzelhetetlen, ami nagy változáson volt kénytelen átmenni. Leginkább azt köszönöm kollégáimnak, hogy megértve az átalakulás szükségét, egymást segítve közösen követték az átrendeződést, így minden bevált működéshez szükséges rendet és rendszert sikerült tovább éltetni. Ennek köszönhető, hogy lehet, sokakban ez nem is volt érezhető, mert minden a megszokott rendben működött, de emögött hatalmas munkája rejlik Keller Annamáriának, Szántó Juliannának és Béres - Pakulár Ibolyának.

Keller Annamária félállásban és Szántó Julianna főállásban július végéig dolgozott együtt és szervezte Egyesületünk működését. Biztonságot jelentett, hogy bármi kérdés esetén Béres - Pakulár Ibolya készséggel állt rendelkezésünkre tapasztalatával, aki abban az időben nem is volt aktív dolgozónk.

Igen szűkös anyagi lehetőségeink rákényszerítettek bennünket, hogy Béres - Pakulár Ibolya visszatérével nem növelhettük az irodai dolgozók számát. Ezúton is köszönjük Keller Annamária több évtizedes munkáját, amit szervezetünk működéséért, megbecsüléséért és kedvező külső megítéléséért, népszerűsítéséért tett. Mi is sokat tanulhattunk tőle, évek során kialakított gyakorlata megszokott renddé vált, amit meg is szeretnénk őrizni szervezetünk megnyilvánulásai során láthatóságának érdekében. Vezetőségi ülésen köszöntük meg munkáját, amit a Közgyűlés előtt most ismételtén megteszek! Örömmel fogadtuk és fogadjuk, hogy aktív tagként továbbra is vállalta segíteni munkánkat.

A korábbi megállapodásnak megfelelően igazán szeptembertől dolgozott új felállásban az iroda. Béres - Pakulár Ibolya visszatért és Szántó Juliannával ketten szervezik tovább az iroda munkáját. A jelenlegi felállással az iroda a szervezésben, a könyvelésben, a pénzügyi dolgok rendezésében, valamint a pályázatok intézésében megbízható, elkötelezett biztos támaszunk. Elismerésük korlátainkon felüli megbecsülést érdemelne, de erre még nem volt lehetőségünk.

Pénzügyi helyzet

2023-as évben minden vállalásunkat, programunkat teljesíteni tudtuk, de azt nem a pénzügyi lehetőségeink engedték meg. Biztató mérlegünk alapján sem látszanak az év közben minden nap megélt nehézségek. Tagjaink rugalmassága, együttműködése tette lehetővé, hogy a lehetetlen helyzetünkben is megtaláltuk a módját vállalásaink teljesítésére. Az éves fenntartás és programszervezés, vagyis működésünk folytonosságának fenntartása és programjaink lebonyolításának pénzügyi biztosítása komoly szervezést kívánt. Nem csak a számszerű végső egyenleg a fontos, hanem az is, hogy az egész évben elhúzódó programjainkhoz a megfelelő ütemzettséggel álljon rendelkezésére az éppen szükséges fedezet. Az előfinanszírozás, a szervezéssel kapcsolatos költségek, az utólag szükséges, de korábban vállalt kötelezettségek rendezése fegyelmezett pénzügyi rendet követelt, amit a végső elszámolási kötelezettséghez is igazítani kellett. A pénzügyi fedezeti lehetőségeinket, a vállalt programjainkat, azok szükséges és lehetséges lebonyolítási rendjét kellett összerendezni a folyamatosan változó, de csak bizonytalanságában állandó pénzügyi adottságainkkal.

Mondhatjuk, hogy minden jó, ha a vége jó, mert év végén mégis lett NKA pályázat és a minisztérium is mellénk állt decemberben. Ha kisebb keretek között is, de lehetőséget nyújtottak helyzetünk rendezésére. Ismert, hogy az egész országra is jellemző kedvezőtlen gazdasági helyzet a minisztériumi és az NKA lehetőségeket is bizonytalanná tette, ami alapvetően meghatározta a 2023-as év gazdálkodását. A Nemzeti Kulturális Alap 2023-as pályázatainak kiírása sokáig reménytelennek tűnt, a bizonytalanság augusztusig húzódott, amikor már rendezvényeink költségvállalásáról döntéseinket meg kellett hoznunk annak érdekében, hogy terveinket megvalósítsuk. Nehéz helyzetünkben biztonságot jelentett a Veszprém - Balaton Európa Kulturális Fővárosa program még 2022-ben megítélt forrása, ami az ősszel esedékes Országos Műemléki Konferenciának jelentett biztos pénzügyi háttérrel. Igen kis mozgásteret jelentett a tagdíjbevételekből származó forrás, aminek korlátot a párizsi befizetési kötelezettség jelentett.

Utólag is köszönöm a Vezetőség álláspontját, hogy nem merült fel bármelyik esemény elhalasztása. Az a döntés született, hogy minden programot a lehetőségekhez igazítva próbáljunk megszervezni, de azok elmaradását, a hagyományok megszakítását semmilyen körülmények között nem vállaljuk. Elsőbbséget élvezett maga a program, és a folytonosság fenntartása érdekében inkább lemondunk a hátrább rangsorolt feladatokról. A hazai programokat tekintettük elsődlegesnek, a nemzetközi feladatokat kénytelenek voltunk hátrább sorolni. Egy nemzeti bizottság oldaláról úgy érzem logikus döntést hozott a vezetőség, ilyen esetekben a nemzetközi bizottság feladata a hiányzó lehetőségek pótlása, ha a nemzetközi egység fenntartására törekszik.

Az augusztusban megjelent NKA pályázatok enyhítettek más programjaink helyzetén, de sajnos a kései megjelenés miatt a lebonyolítás időszakából egyes rendezvényeink már kiestek. Így veszítettük el a Román András Nyári Egyetem finanszírozási lehetőségét. Egy fillér nélkül, a résztvevők teljes költségvállalásával tudtuk megszervezni ezt a nagy hagyományú fontos eseményt.

A minisztérium nyújtotta decemberi lehetőséget kihasználva egyes programokhoz kapcsolódó kiadványainkat sikerült rendeznünk. Ennek köszönhető, hogy egy régi gondunkat sikerült véglegesen rendezni. A Möller-érem utángyártási-, és a kapcsolódó szerzői jogokat sikerült megvásárolni a szobrászművész hivatalosan kijelölt gyámjától. Sajnos korábban a szobrászművésszel való kapcsolattartás teljesen ellehetetlenült, kérdésessé vált a rendszeres újraöntés. Az év végi váratlan lehetőség, a gyámsággal kapcsolatos határozatok egybeesése tette lehetővé a nyomasztó helyzet megnyugtató szerződésben foglalt végleges rendezését.

Jellemzően az NKA és a Minisztérium támogatása, a NÖF természetbeni segítsége, vagyis irodabiztosítása teszi lehetővé munkánkat. Ezúton is köszönjük, hogy munkánkat segítették. Termelőüzemek, forgalmazók, építőiparral kapcsolatos szervezetek önzetlen támogatását nem élvezhettük.

Szakmai tevékenység – programok

Általánosságban megállapítható, hogy szakmai programjainkon szerencsére nem látszottak azok a nehézségek, amelyek a teljes év egy nagy pénzügyi hullámvölgyéből származtak. Úgy sikerült teljesíteni az évet, hogy egyszer sem vállaltunk fedezet nélküli programot, adottságainkhoz alakítottuk lehetőségeinket, ha kellett a nadrágszíjon igazítottunk.

A körülmények honosításán túl minden eredményt felkért előadóinknak, zsűritagjainknak stb. és munkáinkhoz meghívott szakmai partnerünk önzetlen segítőkészségének köszönhetünk. Köszönettel tartozunk, hogy segítették munkánkat és hozzájárultak annak eredményességéhez. Ilyenkor érdemes azon is elgondolkodni, hogy a műemlékvédelem ügye ilyen nehéz pénzügyi helyzetben is összehozza a partnereket, akik együtt – ahogy az elmúlt év is igazolja - csodákra képesek!

Szinte minden év első hónapjainak a legfőbb feladat a megelőző év végén meghirdetett díjaink felhívására benyújtott pályázatok értékelése. Továbbra is nagyra értékeljük a Magyar Építőművészek Szövetsége, a Magyar Urbanisztikai Társaság, és a Régi Épületek Kutatóinak Egyesülete közreműködését az Arnóth Ádám vezette Díjbizottság munkájában. Sikerült előbbre lépnünk, mert megteremtettük a lehetőséget, hogy a helyszíni tapasztalattal is megélhessék a zsűri tagjai a felterjesztett helyszínek értékeit. A Bizottság javaslatát a Vezetőség jóváhagyva 2023-ban ICOMOS díjjal ismertük el a

A bonyhádi Ermel-Vojnits-mauzóleum helyreállítását,

A Székesfehérvár, Szent István székesegyház belső restaurálását.

Példaadó Műemlékgondozási díjban részesült Braun Zoltán, Györköny polgármestere, Dr Kárpáthy György a sopronbánfalvi erdei malom tulajdonosa és Szmodits Júlia az Ybl Egyesület elnöke. 2023-ban Citrom díjat nem adományozott a Bizottság.

A díjátadás a Műemléki Világnapon történt Budapesten. Az ünnepi eseményt az Újvárosháza dísztermében tartottuk, a kapcsolódó műemlékvédelmi konferenciát „A műemlékek megújulásunk energiahordozói” címmel rendeztük.

A májusi közgyűlésünknek az Országos Levéltár adott otthont, az épület teljes bemutatása után a kapcsolódó szakmai programot elhalasztottuk, mert aznapra szervezte a RÉKE a nagy érdeklődésre számot tartó konferenciáját, és nem kívánt az ICOMOS MNB ellenprogramot szervezni. 2023-as közgyűlésünkön adtuk át a 2022-es Möller emlékérmét is, amit ez évben Mezős Tamás építész tagtársunk érdemelt ki életműve alapján. Panteonunk új tagjainak Erdei Ferenc és Komarik Dénes építészeket választottuk.

A legnehezebb helyzetben a Nyári Egyetemünkkel voltunk. A megszokott támogatásnak most a távlati reménye sem volt előttünk. Ragaszkodtunk a rendezvényhez, új utakon kerestük a hátteret. Megdöbbenéssel tapasztaltuk, hogy Eger nem ragaszkodott az eseményhez, hiába próbáltunk legalább szóbeli segítséget kapni! Egyedül régi partnerünk, a helyi TIT érezte fontosnak a helyhez, a településhez való kötődést. Mi is elsősorban ezen az úton kerestük a megoldást, de ha meg akartuk szervezni a programot a választott időpontban, akkor 52 év után fel kellett adjuk kötődésünket, el kellett engednünk az 52 év alatt megszeretett Eger városát és vele együtt Heves megyét. Az új helyszín Murga lett, ahol a kötöttségek, és a megannyi korlát egyszerűen ránk kényszerítette, hogy megújuljon a Nyári Egyetem.

A program hangsúlyainak átrendeződése, megújítása a fiatalok bevonása érdekében már 2022-ben is előtérbe került, akkor még Noszvajon. 2023-ban ezt folytattuk az új helyszínen, a Tolna megyei Murgán, ahol új lehetőségeket is találtunk. A Nyári Egyetem szervezésében nagyszerű harmóniában volt jelen Kovács Erzsébet majd két évtizedes tapasztalata és Veöreös András és Nagy Gergely Domokos fiatalosabb szemlélete. Nagyszerű volt látni a négy generáció együttműködését, a műhelymunkát és a

jövő iránti elköteleződést. Szekeres Varsa Vera 200 ezer forintos támogatása ebben a nehéz helyzetben hatalmas segítség volt, amit ezúton is köszönünk a teljes tagság és a résztvevők nevében.

2023-ban az Európa Kulturális Főváros program rendezvényeihez kapcsolódva szerveztünk az Országos Műemlékvédelmi Konferenciát. Veszprém nagyszerű helyszíne volt a szeptember 28-30 között megrendezett eseménynek. A műemlékvédelem kevésbé ismert nagy korszakára irányítottuk a figyelmet a Múltunk a jelenben címmel meghirdetett konferencián. Azt a kort idéztük fel, amikor Dercsényi Dezső, Gerő László, Entz Géza és Horler Miklós a háború előtti műemlékvédelem intézményeiben szerzett képzettséggel és felkészültséggel az 50-es évek vákuumában építettek fel egy olyan szervezetet, amely több évtizeden át nem csak a magyar, hanem a nemzetközi műemlékvédelemnek is a tisztelt és elismert szakmai, tudományos központjává lett. A rendezvény előadásait összefoglaló – azóta közreadott - kiadvány a műemlékvédelem e korszaki történetének is az egyetlen olyan összefoglalója, ahol az egyén, a szellemi nagyság szerepvállalása összefogással tudta jól felépíteni a szükséges újszerű szakmai környezetet.

A Fial Műemlékvédők Fóruma Veöreös András és Nagy Gergely Domokos szervezésében kéthavonként rendszeresen jelentkező eseményünk. Az éves program épületlátogatásokból, beszélgetésekből, előadásokból, szakmai bemutatókból áll. Igazi fórumot jelent a fiatalok számára, ami minden évben publikációs lehetőséget is teremt számukra, a legjobbak alkalmat kapnak arra is, hogy tanulmánykötetben mutassák be kutatási eredményeiket. A Fial Műemlékvédők Fóruma vállalta a debreceni, a budapesti, a győri, a soproni, az óbudai, a pécsi egyetemek közös programjának, szakmai együttműködésének a szervezését. A nyári egyetemről nyári egyetemig meghirdetett 2023-2024-es program a 45 utáni építészet értékeinek kérdésével foglalkozik. A program zárása 2024-ben a nyári egyetemen lesz.

Rendezvényeinken vállalt aktuális témáink minden rendezvényünkön kedvező szakmai fogadtatásban részesül. Fontos, hogy ezek kézbe vehető formában is megjelenjenek. Sokakhoz csak az ebben rögzített közvetítő üzenet jut el utólag. Kiadványaink fontos dokumentumai szakmai programjainknak. Fontos, hogy ezek megjelenése igazán kedvező áron (olcsón), igényes és a témát felölelő átfogó bemutatást nyújtson. Vezetőségünk nehéz helyzetben van, amikor ezeknek a kiadványoknak a kiadásáról kell döntenie. Több éve azt tapasztaljuk, hogy megversenyeztetve is a legolcsóbb és a szakmailag a legjobb ajánlatot választva is alelnökünk, Dobosyné Antal Anna kapcsolataihoz kötődő vállalkozás képes a legmagasabb szinten, a legjobb szerkesztéssel, képszerkesztéssel megoldani a feladatokat. Köteteinket a szervezet választott vezetőjének feladatkörén túl lenyűgöző igényességgel állítja össze, gondozza, tervezeti, szerkeszti és szigorú ellenőrzés mellett nyomtatja ki. Tapasztaltuk, hogy amikor más kiadóval kellett együttműködnünk, akkor a lektorálás szervezetünkre hárult, az utólag másképp értelmezett ajánlatok vitát generálnak, mert elmaradt a képszerkesztés és a grafikai tervezés, vagy az igénytelennek bizonyult. Nem az a gondunk, hogy ez kétszer akkora terhet jelentett számunkra, hanem az is, hogy az ICOMOS logójával megjelent kiadványainktól nemcsak a tartalommal, hanem a megjelenéssel kapcsolatban is ugyanazt az igényeséget várjuk el.

Ezért a vezetés azt a gyakorlatot követte, hogy az alelnökünkkel kapcsolatba hozható Kvanumot minden esetben ajánlattételre hívtuk és az ajánlatokat áttekintve számos esetben a Kvanum mellett döntöttünk. Döntésünk helyességét a pénzügyi keretek betartása és kiadványaink színvonala is igazolja. A vezetés vonatkozó döntésének közgyűlési megerősítését kérem, miszerint alelnökünk ICOMOS-ban vállalt feladatán túli megbízás alapján volt a kiadványszerkesztési munkájával a szervezet segítségére. Szélesebb körre kiterjedő tapasztalataink alapján nem csak választott tisztviselőként végzett feladatából adódó munkájára, hanem ebbéli szakértelmére is számítani kívánunk a jövőben is.

Szakmai tevékenységünkben külön fejezetet érdemel a zsámbéki tervpályázat kérdése. A jól előkészített pályázat kiírásában lévő kétértelműségek, hiányosságok arra kényszerítették szervezetünket, hogy a műemlékvédelem ikonikus helyszínének értékeire külön is felhívjuk a figyelmet. A kiírás kiegészítését tartottuk fontosnak, amit a pályázók és a zsűri tagjainak is a figyelmébe ajánlottunk. A szakmai levelünkre kapott válaszlevélből sajnos kiviláglott, hogy alig van, aki egy feladat esetében teljes

összefüggésében látja és ennek ismeretében komplexitásában kívánja megoldani a feladatot. Ezért újabb válasza kényszerültünk, a levelezés az ICOMOS Híradóban olvasható. Sajnos a pályázat végeredménye is túllépett a műemlékvédelem elsődlegességén. Tartunk attól, hogy a program esetleges megvalósulásával Zsámbék elveszti építészettörténeti jelentőségét és európai műemlékvédelmi rangját feláldozva egy soha meg nem állítható globalizációs egyenfejlődési folyamat tehetetlen áldozatává válik.

Szakmai munkánk elismerésének is tekinthetjük, hogy egyre több műemlékvédelemmel kapcsolatos állásfoglalásra vonatkozó megkeresés érkezik irodánkhoz. Gondolhatjuk, hogy intézmény hiányában találják meg szervezetünket. Minden hasonló levelet megvizsgálunk. A felvetett kérdéseket megvizsgálva azt tapasztaljuk, hogy a kérdések háttérét és az indítást is érdemes elemezni, mert a megkeresések nagy részében nem az ICOMOS az illetékes. A fennmaradt szakmai kérdésekre legjobb meggyőződésünk szerint válaszolunk.

Szabbizottságok

Szabbizottságaink változó aktivitással működnek. A Népi Építészeti Szabbizottság rendszeres ülései és programjai a Népi Építészeti konferencia körül szerveződik, a legláthatóbb bizottságunk. Történeti kertek szabbizottság rendszeres programja az Örökzöld Klub, ami a szakterület meghatározó rendezvényei. A Turisztikai Szabbizottság épületlátogatásai megújult, vagy a fenntartása szempontjából megismerésre érdemes helyszíneket keres fel, sokszor a helyszín miatt korlátozott létszámmal. Falkép szabbizottságunk nemzetközi programjai hazai tagjainkat is bevonva szervezik programjaikat. Wierdl Zsuzsa kiváló könyve a középkori gömri falképfestészet forrásértékű kiadványa. A CIVVIH és az ICAHM egyénekhez köthető jelentős programokkal kapcsolódik szakmai munkánkhoz. Sokat köszönhetünk szabbizottságaink szervezőinek, tisztségviselőinek, akiknek a munkája és az általuk képviselt szakterületek a jelenleginél lényegesen jelentősebb támogatást érdemelne. Legnagyobb gondunk, hogy a szabbizottságok nem kaphatják meg azt a támogatást, aminek a segítségével csatlakozhatnának a nemzetközi szabbizottságok munkájához.

Hazai szakmai kapcsolatainkról

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága a műemlékvédelemben megkerülhetetlen szervezet. Egyesületünk az egyetlen hazai intézmény, amelyik a műemlékvédelem teljes klasszikus komplexitását, interdiszciplinaritását képviseli. Vannak fontos más szervezetek, amelyek egy-egy részfeladattal foglalkoznak elméleti, vagy gyakorlati szinten – ezen szervezetekkel a legjobb szakmai kapcsolatok kialakítására törekszik szervezetünk. Kölcsönös érdekünk az együttműködés.

Társszervezeteinkkel való szakmai kapcsolatainkat kiválóan tekinthetjük, amely elsősorban tagtársaink aktivitásának és szakmai elismertségének köszönhető. A személyes kapcsolatok alapozzák meg az intézményes kapcsolatot, aminek elmélyítésével az ICOMOS hazai szakmai elismertségét is erősítik.

A Magyar Építészet Kamara Műemlékvédelmi Tagozata, a Magyar Építőművészek Szövetsége, a Magyar Urbanisztikai Társaság, a Régi Épületek Kutatóinak Egyesülete, Porta Speciosa elismert partnereink. A műemlékvédelem közös szemléletének formálására kiváló példa a Díjbizottságban való együttműködés. A MÉSZ, a MUT, a RÉKE Díjbizottságunkba tagot delegálnak. A Város és Faluvédő Országos Egyesületben több tagtársunk is komoly munkát végez, ahol lehet segítjük munkájukat. A tapolcai országos találkozót köszöntővel, előadással vállaltuk segíteni.

A vezetőség feladata a sokszor újra szerveződő miniszteriális renddel kialakítani a megfelelő kapcsolatot. Az állandó kisebb-nagyobb, de a legtöbbször jelentős változás a kapcsolattartás, a koncepcióépítést, a

programszervezést, a partnerkapcsolatok építését is nehezebbé teszi. Arról nem is beszélve, hogy az átmenetileg felelős nélkül maradó területeken a döntési idő, az egyeztetés lehetőségének elhúzódása megnehezítette a munkánkat.

Nemzetközi kapcsolataink

Nemzetközi kapcsolatainkat lehetőségeink erősen korlátozták. Helyzetünkből adódóan sok mindent újra kellett gondolnunk. Lemondtunk a külföldi programokon való részvételről. A 2023-as év volt az első, amikor nem engedhette meg magának a Magyar Nemzeti Bizottság, hogy részt vegyen az európai elnökök tanácskozásán pedig soha nem látott számban vettek részt az EGM-en a tagországok. A nemzetközi tisztújító közgyűlésen sem voltunk jelen. Csak online vetünk részt a rendezvényeken. Még az észtországi európai elnökök találkozója követhető volt az első nap akkor, amikor a helyszínen volt internet, de az időeltolódás miatt a Sydney-ben megrendezett Közgyűlésről már végképp le kellett mondanunk, valójában az eseményeket nem lehetett a távolból követni. Anyagi nehézségeink miatt a tagdíj befizetésével is alaposan megcsúsztunk, ami a nemzeti bizottság hírnevének egyáltalán nem vált előnyére.

Ausztráliában mégis ott voltunk. Fejérdy Tamás szakmai munkájának legnagyobb elismerése, hogy 2023-ban ő vehette át a Piero Gazzola-díjat, a nemzetközi műemlékvédelem legnagyobb kitüntetését Ezúton is gratulálunk, és köszönetünket fejezzük ki Nemzeti Bizottságunkban kifejtett munkásságáért. Aktivitása, segítő szakértelme Egyesületünk hazai és nemzetközi megítélése szempontjából is felbecsülhetetlen jelentőségű.

Nemzetközi kapcsolataink így jelenleg nem intézményes, hanem jelenleg elsősorban személyes kapcsolatokat jelentenek. Boguslaw Szmygin magyarországi látogatásakor felkereste az ICOMOS irodáját és további együttműködés lehetőségéről folytattunk megbeszélést.

Kapcsolattartás és tájékoztatás

Az iroda legfőbb feladata a szervezés és a kapcsolattartás. Programjainkról és a legfontosabb eseményekről több fórum segítségével tájékoztatjuk tagjainkat és az érdeklődőket. Biztosan sokan látják a napi e-mail forgalomban, hogy az ICOMOS titkársága az említett kötött fórumokon túl valóban mindent elkövet, hogy a napi aktualitásokról is tájékoztassa tagjainkat.

A titkárság segítségével folyamatosan tájékoztatjuk a tagságot. Az ICOMOS Híradó változatlanul 5 számmal jelent meg 2023-ban is, amiben a legfontosabb eseményeinkről tájékoztatjuk tagjainkat. Összesen 158 oldalban számoltunk be tagságunk számára az éves munkánkról.

Honlapunk alapos megújulásra szorul, átszervezés, újratervezése folyamatban van. Működési feltételeink, a rendszergazda, a szerver és a NÖF hármas rendszerébe épülő korlátozott belépési joggal rendelkező ICOMOS státusza számos kötöttséget és egyben akadályt is jelent. A honlapon láthatjuk, hogy jelenleg még nem tud megfelelni elvárt feladatának. A rendszer időközben a háttérben megújult, amit Ringer István alelnökünknek köszönhetünk. Az adatokkal való feltöltés most kezdődött el.

A 2020-ban a kényszerhelyzet alakította módszer - az interneten való követhetőség - rendezvényeink számára új lehetőséget teremtett. A 2022-es évben is minden programunkat sikerült rögzítenünk és a YouTube csatornán az érdeklődők számára is elérhetővé tenni. A csatorna mellett továbbra is fontos információs lehetőségünk az ICOMOS Híradó. A 2022-ben megjelent öt szám éves munkánkról nyújt pontos képet, ami ISSN nyilvántartásával a Széchényi Könyvtár gyűjteményét is gazdagítja. Kiadványaink - az ifjúsági kötet, a népi kötet, az OMK kiadványa dokumentumaink fontos folytatása.

Financiálisan a 2023-as évhez kötődik Ágh András, Arnóth Ádám és Dobosyné Antal Anna közös alkotása az itt is felállított ICOMOS díjas alkotások jó példaként való bemutatása. A látványos kiállítás a legkiválóbb műemlékhelyreállításokat mutatja be. A magyar műemlékvédelem eredményeit bemutató tárlatra mindannyian büszkék lehetünk. Köszönöm mindkettőjük alkotó közreműködését.

Összegzés

Az ICOMOS MNB számra 2023-as évében elsősorban az összefogás építése és a fiatalok mozgósítása volt az elsődleges feladat. Az elvégzett munkáért külön köszönettel tartozunk Veöreös András főtitkárnak, Dobosyné Antal Anna, Nagy Gergely Domokos, Ringer István, alelnököknek. Fejérdy Tamás tiszteletbeli elnökünk továbbra is meghatározó egyénisége szervezetünknek. Visy Zsolt folyamatosan segítette döntéseinket. A Tanácsadó Testület elnökeként Klaniczay Péter, a Díjbizottság elnökeként Arnóth Ádám, az Ellenőrző Bizottság elnökeként Lőrincze Zsuzsa tartozunk köszönettel, csakúgy, mint az aktív szakbizottsági elnököknek az élő szakbizottságok szakmai munkájáért, továbbá tagjainknak, akik aktivitásukkal, gondolataikkal, javaslataikkal, tevékeny részvételükkel hozzájárultak eredményeinkhez.

Mindent megkaptunk az irodától, Pakulár Ibolya és Szántó Julianna munkáját külön köszönet illeti.

Végül mandátumom lejártával ezúton köszönöm a teljes tagság bizalmát, amivel munkámat segítette. Az új vezetésnek ugyanezt a bizalmat és segítséget kívánok, a továbbiakban is segíteni szeretném az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság munkáját szeretném biztosítani

Nagy Gergely

Főtitkári beszámoló

Az előző közgyűlésen közzétett jelentés óta a ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület főtitkáráként az alábbi tevékenységekről tudok beszámolni.

A munkám legnagyobb részét a Fiatal Műemlékvédők Fórumának eseményei körüli tennivalók töltötték ki, melyeket a vezetőség többi tagjával együtt, elsősorban Nagy Gergely Domonkos alelnökkel közösen végeztem.

Legfontosabb program az 53. Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetem volt, melyet először nem Egerben vagy Eger vonzáskörzetében rendeztünk, hanem ezúttal a Tolna megyei Murga adott otthont a rendezvénynek.

A Nyári Egyetemet követően a következő év szakmai programját a '45 utáni építészet emlékeinek védelme témakörre fűztük fel. Szakmai kirándulást szerveztünk Veszprémbe, Debrecenbe, Miskolcra, Bécsbe és Győrbe, ahol a helyi társszervezetekkel együttműködve vettünk részt szakavatott vezetésen. Minden esetben törekedtünk arra, hogy a programnak legyen hagyományos műemlékvédelmi része is. Miskolcon az Önkormányzat által szervezett konferencia társszervezői is voltunk. A bécsi tanulmányi kirándulás három napja alatt a Bundesdenkmalamt gyűjteményi osztályát és a Mauerbach-i restaurátor-továbbképző központot is meglátogattuk.

A győri Széchenyi István Egyetemen közösen konferenciát szerveztem 2023 áprilisában Győr belvárosának műemléki kihívásairól, szeptemberben pedig a kislétföldi népi építészet aktuális kérdéseiről.

Képviseltem az ICOMOS-t a 2023 szeptemberi nagykanizsai közlekedéstörténeti konferencián és a veszprémi Országos Műemléki Konferencián.

Kialakult és folyamatos az együttműködés az építészképzést folytató felsőoktatási intézményekkel.

Részt vettem a 2022-es Fiatal Műemlékvédők Fóruma tanulmánykötetének és a 2023-as Nyári Egyetem kiadványának szerkesztésében.

Hiányérzetem csupán a szakbizottságok működésének ösztönzése terén maradt, ez a feladat reményeim szerint a jövő évben nagyobb lendületet kap majd.

Veöreös András

Alelnöki beszámoló

Nagy Gergely elnök úrtól arra kaptam felkérést, hogy az elmúlt év általam koordinált feladatait röviden mutassam be Önöknek.

Az ICOMOS MNBE tevékenységei közül legnagyobb részt az egyesület kiadványainak szerkesztésében, megjelentetésében, gondozásában és az ICOMOS Népi Építészeti Szakbizottsága által megrendezett események, közülük kiemelve a Békési Népi Építészeti Tanácskozást szervezésében, lebonyolításában vállaltam feladatot, így ezekről nyújtok most rövid tájékoztatást.

A 2023-as évben három, illetve négy ICOMOS kötet jelent meg.

Időrendben az első a 2022. szeptember 29–október 1. között megrendezett XXIII. Békési Népi Építészeti Tanácskozás tanulmánykötete „A túlélés történetei – vagy nyerek, vagy lebontom” címmel. A konferencián bemutatásra kerültek a jelenleg elérhető, a vidéki épített örökség megőrzését támogató lehetőségek, programok és azok eredményei. A népi építészeti emlékek fennmaradását elősegítő célok mellett, azok megvalósulását elemeztük, a címben is megfogalmazott kettősség kiemelésével, konkrét példák elemzésén keresztül. Egyik fő célunk volt az is, hogy a műemlékvédelem ifjúsági szervezetei és oktatási intézményei is bemutatkozhasanak, kapcsolataikat erősítsük. Az ezekről szóló előadások gyűjteménye a kötet, amely kiegészült a Tanácskozásunkon átadásra került, a Szakbizottság alapította A múltját őrző ház díjazottjainak bemutatásával.

2022-ben a díjat a Szilvásvár, Aradi vértanúk útja 25. alatti rangos palóház helyreállítása nyerte (tulajdonos: Regős Anna, műemléki kutató: Haris Andrea, tervező: Ivicsics Péter). Okleveles dicséretben két épület részesült: a Gyergyóremete, 106. számú ház (tulajdonos: Csikány Tamás, tervező: Köllő Miklós), valamint a Pomáz, Fáy András u. 25. alatti sváb lakóház helyreállítása (tulajdonos: Máté Zsuzsanna, tervező: Botka Ferenc, műemléki kutató: Dobosyné Antal Anna, faszobrász-restaurátor: Baracza Szabolcs, festőrestaurátor: Gedeon Péter és Pétervári Liliróza, épületszobrász: Csikszentmihályi Gergely).

A második tanulmánykötetet a 2023 szeptember 28–30 között Veszprémben, Múltunk a jelenben címmel megrendezett XXXI. Országos Műemléki Konferencia előadásaiból szerkesztettem, amelynek fókuszában műemlékvédelmünk II. világháború utáni újjáépítői álltak.

Harmadik kiadványunk szintén egy tanulmánykötet, amely a 2023. június 28–július 2. között, Murgán, Szakrális épületek sorsa – a közösség szerepe címmel megvalósult 53. Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetem előadásait, műhelymunkáit gyűjtötte egybe.

Mindhárom kötetnél, kötetterv: Székely Kálmán, nyomdai előkészítés: Kvanum Kft.) (Szerkesztő: Dobosyné Antal Anna) Támogatók az NKA, a VEB 2023 illetve a minisztériumok: Miniszterelnökség és ÉKM, amelyek nélkül nem valósulhatott volna meg a megjelentetés.

Időrend szerint végül, bár előre kívánczozna Értékképviselő az építészetben című meglepetéskötetünk, amely Fejérdy Tamás műemlékvédelemről szóló válogatott írásait, előadásait tartalmazza. Létrehozásában többen résztvettek: szerkesztette: Harlov-Csortán Melinda, Nagy Gergely és jómagam, a megjelenést segítették: Arnóth Ádám, Bardoly István, Entz Géza, Klaniczay Péter, Lővey Pál, az ICOMOS MNB Titkársága munkatársai: Béres-Pakulár Ibolya és Szántó Julianna. Kiadója a Holnap kiadó, anyagi forrását az Építési és Közlekedési Minisztérium biztosította. A kötetet április 18-án, a Műemléki Világnapon ünnepélyes keretek között Lánszky Regő államtitkár úr adta át.

2023 évben a Népi Építészeti Szakbizottság tanulmányi kirándulása északkelet Magyarországra vezetett. Nagy József András remek szervezésében járhattuk be Szomolyát, Noszvaj és Tard felújított házait,

majd Mezőkövesd, Mikófalva után a díjazott szilvásváradai ház lett a szállásunk. Másnap Nagyvisnyó, Kelemér, Jósvafő utcáit jártuk be, majd Tornakápolnáról fordultunk a főváros felé.

A Népi Építészeti Szakbizottság megkezdte a XXIV. Békési Népi Építészeti Tanácskozás szervezését, amelyet idén szeptember 26–28 között Kiszínesedő népi világ – Népi épületek díszítőfestése címmel kívánunk megrendezni. A népi építészet eddig kevésbé kutatott értékeire, belső díszítőfestésének történeti jelentőségére kívánjuk felhívni a figyelmet.

A szervezőbizottság tagjai: Balassa M. Iván, Béres István, Dobos Albert, Dobosyné Antal Anna, Farkas Tamás Barnabás, Fehér Judit, Kerner Gábor, Molnárné Tarkovács Márta, Nagy Gergely, Széphegyi László és Zsanda Zsolt, közöttük oszlottak meg a feladatok, továbbá a titkárság segíti munkánkat.

Az ICOMOS MNBE a kezdetektől – 2017 óta – két taggal erősíti a nagysikerű Népi Építészeti Program bíráló bizottsági munkáját (Nagy Gergely elnök, Dobosyné Antal Anna alelnök, a Népi Építészeti Szakbizottság elnöke).

Az MTA VEAB Népi Építészeti Munkabizottsága – Nagy Dénes elnök úr vezetésével – Vargha László népi építészeti díj alapítását kezdeményezte 2019-ben, Vargha László születésének a 115. évfordulója alkalmából. Ehhez csatlakozott az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága és annak Népi Építészeti Szakbizottsága, valamint a Teleki László Alapítvány, ahol Népi Építészeti Program működik. A díj kuratóriumába meghívást nyert a Műegyetem, az Építési és Közlekedési Minisztérium Építészeti Államtitkárság műemlékvédelemért felelős helyettes államtitkára, továbbá a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum. 2023-ban az életműdíjat Pataky Emőke építészmérnök, műemlékvédelmi szakmérnök, főiskolai oktató, az ICOMOS Népi Építészeti Szakbizottsága oszlopos tagja és Gráfik Imre etnográfus, muzeológus, a néprajztudományok kandidátusa kapta. Ifjúsági kategóriában Kondor Tamás egyetemi docens és Pécsi Tudományegyetem Műszaki és Informatikai Kara "ŐSTŐL MARADOTT..." program csoportja vehette át a díjat. Az elismerésekhez szívből gratulálunk.

Dobosyné Antal Anna

Alelnöki beszámoló

Alelnöki munkám az elnökség általános munkájában való részvételen túl az alábbi főbb tevékenységeket foglalta magába.

Folytatódott a Fiatal Műemlékvédők Fórumnak programsorozata, amelyet Veöreös András főtítkárral közösen szerveztünk.

2023 első félévében a felújítás alatt álló Corvin áruházban (január 13., a bejárás szervezője H. Kolláth Mária volt), a MMA Műemléki Dokumentációs Központjában (március 17.) és Biatorbágyon voltunk (június 3., szakvezetést biztosított a r.k. templomban Baracza Szabolcs farestaurátor). A Fiatal Műemlékvédők Fórumának konferenciája ebben az évben is a Román András Nyári Egyetem (2023. 06. 28. – 07. 02.) keretében valósult meg. Az anyagi nehézségek és a pályázati lehetőségek megszűnése miatt a korábbi években bevált noszvaji helyszínen, sőt a kezdetektől fogva hagyományos Eger környéki elhelyezkedésen is változtatni kényszerültünk. A nehezített körülmények és az elhúzódo szervezés ellenére nagyon sikeres nyári egyetemet tudtunk szervezni. A vezérfonal a közösségüket vesztett és pusztuló szakrális épületek tematikája volt, amellyel egyben ismét igyekeztünk az Albertirsai Nyilatkozat ügyét látótérbe helyezni. Az új helyszín, a Tolna megyei Murga e téma szempontjából is ideálisnak bizonyult. A kiscsoportos műhelymunka nemcsak pezsgővé tette a nyári egyetem estéit, hanem a különböző generációk közötti eszmecserét is elősegítette.

2023 őszétől már szisztematikusan a 2024 évi nyári egyetemre, s annak témájára készültünk a fiatal műemlékvédők programjaival. A második világháború utáni időszak – de különösen a '60-as és '70-es évek – építészetének veszélyeztetett értékeinek felkutatására és megismerésére igyekeztünk minden magyarországi felsőoktatási építész képzőhely hallgatóit és oktatóit meghívni. Ennek keretében több online megbeszélést folytattunk az együttműködés és a nyári egyetembe való bekapcsolódás lehetőségeiről; illetve sikeres szakmai kirándulást tettünk Veszprémben (2023. 10. 28.), Debrecenben (2023. 11. 25.), Miskolcon (2024. 02. 15-16.), Bécsben (2024. 03. 14-16.) és Győrött (2024. 05. 04.), mely városokban a XX. század második felének építészeti értékei voltak a fő célpontok. E tematikához ugyan nem kapcsolódott, de igen tanulságos és hasznos volt a fiataloknak a péceli Ráday-kastélyban tett látogatása is (2024. 03. 22., szakmai vezetést biztosított Cselőtey Anna Remény festőrestaurátor).

A sok, fiatalokat célzó program, és az ezeken kialakuló együtt gondolkodás és közösségi hangulat igen hasznos „melléktermékének” látom, hogy az így megszólított emberek közül számosan kérték a felvételüket az ICOMOS MNB-ba. Az így belépő tagok között meggyőződésem szerint számosan lesznek, akik valóban aktívan is szívesen tesznek majd a bizottságukban folyó munkáért.

Az ICOMOS MNB az elmúlt másfél év során több program szervezésében is társrendezőként jelent meg. Ezek közül kiemelném az I. és a II. Ybl Conference on the Built Environment-et, illetve az UNESCO Világörökségi Egyezmény 50. évfordulója alkalmából 2023. május 8-19. között Budapesten megrendezett világörökségi önkéntesek projektnapjait (World Heritage Volunteers), amelyeken szervezőként működtem közre úgy az ICOMOS MNB, mint az Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kara részéről.

A XXXI. Országos Műemléki Konferencián (2023. 09. 28–30.), Veszprémben az első nap levezető elnökeként működtem közre; ahogyan a 2023. április 19-i Műemléki Világnapon is szekcióvezető elnökként szerepeltem.

Épületbejárást szerveztem a Lechner Ödön tervezte Sipeki-villába (2024. 05. 15.), melynek műemléki felújítását a DMB Építész Műterem tervezte. A mintegy ötven főnyi résztvevő mutatta a program iránti nagy érdeklődést.

Nagy lelkesedéssel vettem részt a Velencei Karta új magyar fordításán dolgozó munkacsoport munkájában. A közös gondolkodás több szempontból is igen inspiráló volt számomra. A munkánk eddigi eredményeiről a 2024. évi műemléki világnapon (április 18.) számoltunk be. Előadásom a műemléki szemlélet változásairól szólt. E munka kapcsán volt lehetőségem Firenzében részt venni az elmélettel foglalkozó TheoPhilos nemzetközi tudományos szakbizottság éves találkozóján és a Velencei Karta megszületésének 60. évfordulójának alkalmából rendezett konferencián. Nemzeti bizottságunkat a TheoPhilos szakbizottságban Arnóth Ádám már évtizedek óta képviseli, de magyar szakbizottság eddig nem jött létre. A karta fordítását végző munkacsoport tevékenységére támaszkodva lehetőséget látok először egy nagyobb, elmélettel foglalkozó munkacsoport, majd pedig egy magyar TheoPhilos szakbizottság létrehozására. Előző alelnöki beszámolómat is a szakbizottságok kérdésével zártam, fontos iránynak gondolom az szakbizottságok fejlesztését, ami hasznos eszköze lehetne az ICOMOS MNB szerteágazó tevékenységében a szakmaiság erősítésének.

Nagy Gergely Domonkos

Alelnöki beszámoló

Alelnökként vállalt feladatom az elmúlt időszakban az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság hivatalos weboldalának strukturális és vizuális áttekintése, megújítására és hatékonyabbá tételére irányuló munka megszervezése, előkészítése volt. A szervezet honlapja működött, rajta gazdag tartalom volt fellelhető, ám informatikai szempontból eljárta felette az idő. Az oldal tartalmi menedzselése és frissítése nehézkessé vált, nem felelt meg az aktuálisan fennálló adatvédelmi irányelveknek, s okoseszközökön (telefon, táblakép) történő megjelenítése problémásnak bizonyult. A nehézkes menedzselés és tartalmi frissítés miatt a honlap nem bizonyult naprakésznek, s néhány mutatólink (pl. Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetem, Világörökség Magyarországon, stb. nem működik). A meglévő problémák orvoslásán túl felmerült annak igénye is, hogy a honlap arculata is megújuljon, könnyebben áttekinthetővé és kereshetővé váljon a rajta lévő tartalom. További cél, hogy a honlaphoz készüljön egy olyan organikus szerkeszthető eseménynaptár, mely éves bontásban, jól áttekinthető módon prezentálja a Magyar Nemzeti Bizottság által szervezett, vagy ajánlott programokat. A fenti szempontok mentén elképzelt, megújult honlap programozása, szerkesztése lezárult, a korábbi oldalról a tartalmak átemelése megtörtént, s az új arculatú weboldal próbaverziója már elérhető. A következő időszak feladata lesz az idegennyelvű tartalmak feltöltése, valamint a tesztüzem alatti esetleges hibák kiküszöbölése.

Alelnökként vállalt hosszabb távú feladatom, hogy együttműködési lehetőségeket és szakmai kapcsolódási pontokat keressek a hazai örökségvédelem területéhez valamilyen módon kapcsolódó szervezetekkel, intézményekkel. A Magyar Vidéki Múzeumok Szövetségével, az ICOM Magyarországgal és a Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesülettel történt informális kapcsolatfelvétel reményeink szerint közös szakmai rendezvényekben és programokban ölthet testet az elkövetkezőkben. A sárospataki Tokaj-Hegyalja Egyetemen az informális kapcsolatfelvételt és előzetes egyeztetéseket követően egy hosszútávú együttműködésről szóló elvi megállapodás született meg. Az egyetem rektori tanácsa és szenátusa is támogatta azt az elképzelt, hogy az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságának vezetőségi tagjai és kapcsolati hálójukban lévő szakemberek bekapcsolódjanak az egyetem oktatói munkájába, elsősorban a kulturális örökség mesterszak, valamint az örökségturizmus szakirányú továbbképzés tantervi kínálatába. Az együttműködés a Magyar Nemzeti Bizottság vidéki beágyazottságának és ismertségének növelésén túl esetleg a taglétszám növekedéséhez és az ifjúsági tagozat további növekedéséhez is hozzájárulhat.

Az elmúlt időszakban elsősorban vidéki szakmai rendezvényeken képviseltem az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságot, így többek között az Európa legveszélyeztetettebb műemlékeit felsorakoztató Europa Nostra pályázaton a szervezet szakmai támogatásával induló miskolci Papszer épületének pályázata kapcsán rendezett sajtótájékoztatót.

Ringer István

Beszámoló az ICOMOS MNB Tanácsadó Testület 2021-2024 közötti tevékenységéről

A Tanácsadó Testület egyrészt személyes összejöveteleken beszélte meg az aktuális kérdéseket, másrészt elektronikus úton tartotta a kapcsolatot.

A TT 2021őszén tartotta alakuló ülését, ahol megköszönve a korábbi elnök Szikra Éva tevékenységét, megválasztotta új elnökét (KP), illetve megerősítette alelnöki pozíciójában Karácsony Tamást.

Az ülések általában egy hosszabb időszak alatt felmerülő – már a vezetőség által megtárgyalt – kérdések és javaslatok megvitatására voltak alkalmasak, továbbá a szervezet előtt álló feladatok és programok megismerését, illetve a több szakterületen jártas TT tagok tapasztalatára támaszkodva, azok kiegészítését, további elmélyítését tették lehetővé.

Más esetben, mint pl. a zsámbéki romtemplom pályázati kiírásával kapcsolatban, több TT tag nyilvánított elektronikus úton véleményt felkérésemre.

Noha a TT alapvető célja, hogy tanácsot adjon a vezetőségnek, erre sajnos kevés alkalom nyílt, mivel általában a feladatokat nagyban meghatározzák a rövid határidővel kapott csekély támogatási pénzek, amelyek felhasználásról szinte azonnal kell dönteni.

Hosszabb távú olyan feladatok kapcsán, mint a honlap, a híradó, a szakbizottságok tevékenysége, folytattunk eszmecserét a legutóbbi januári összejövetelen.

A vezetőség folyamatosan kérte a testület véleményét mind a tervezett kiadványok, illetve a rendezvények témája és lebonyolítása kapcsán, de ezzel kapcsolatban a testület aktivitása nem volt túlzottan magas. Ezen feltétlenül javítani kell a következő időszakban.

Viszont olyan fontos szakmai feladatban, mint a Velencei Charta szövegének revíziója, ketten is részt vettünk, sőt, Takács Katalin szerepe meghatározó volt a fordítás szakszerűsége terén. Sőt a világnapi rendezvényen Ő foglalta össze a munkabizottság tevékenységét a fordítással kapcsolatban, amiért külön köszönetemet fejezem ki.

Megköszönöm a TT tagjainak az elmúlt időszakban kifejtett tevékenységét és ezennel a ma megújításra kerülő testület munkájához sok sikert kívánok, s egyben javaslom, hogy a hatékonyabb munkavégzés érdekében egyes tagok vállalják - végzettségük függvényében – a fontosabb szakterületekről és témákról a naprakész tájékoztatást, amivel az aktuális lépések előkészítését lehetne segíteni.

Klaniczay Péter

Az Ellenőrző Bizottság jelentése
az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület 2023. évi tevékenységéről

Az Ellenőrző Bizottság feladata az elmúlt évi tevékenység szabályosságának, az Alapszabályban megfogalmazottaknak való megfelelésnek, valamint a gazdasági tevékenységnek a vizsgálata.

Pénzügyi gazdálkodás:

Az Egyesület könyvelését megbízási szerződés alapján a Ravasz Bt., Ravasz György könyvelő végzi, aki elkészítette a 2023-as év Egyszerűsített éves beszámolóját (mérleg, eredménykimutatás, egyéb szükséges pénzügyi iratok) és megküldte a 2023-as év főkönyvi kivonatát is. A Titkárság munkatársai tájékoztatást adtak az Ellenőrző Bizottságnak az egyes tételek szakmai tartalmáról.

Bevételek:

Tagdíjak: 2023-ban 240 egyéni tag és 20 intézmény fizetett tagdíjat, a teljes tagság kb. 50%-a. A tagdíjfizetési fegyelem az előző évekhez hasonlóan alakult. A tagdíjból beérkezett bevételek összege 2023-ban 6.675 e Ft volt.

A személyi jövedelemadó 1% felajánlásából beérkezett összeg 134.000.- Ft volt, ez az összeg az előző évi felajánláshoz képest kb. 15 %-kal csökkent.

Az Egyesület 2023-ban az alábbi pályázati támogatásban részesült:

NKA pályázat 2023. évi felhasználásra:

ICOMOS nemzetközi tagdíj befizetésre 5,45 millió Ft, (pályázati azonosító: 207113/00132), a pályázat elszámolása megtörtént.

NKA pályázatok 2024. évi felhasználásra:

Fiatalkorú Műemlékvédők Fóruma 2024. márciusi szakmai tanulmányút támogatása, 3,5 millió Ft, (207108/00510),

az ICOMOS MNBE XXXIV. közgyűléséhez kapcsolódó szakmai konferencia megrendezéséhez, 500 e FT (101108/00751)

A Veszprém-Balaton 2023. Zrt. támogatása a XXXI. Országos Műemléki Konferencia megrendezéséhez. A támogatás összege 8 millió Ft, ebből elszámolt 6,4 millió Ft, az elszámolás elfogadása után 2024-ben várható még 1,6 millió Ft.

Az Építési és Közlekedési Minisztérium támogatásai:

A 2023. évi Műemléki Világnap egész napos programjának támogatása, 3,308 millió Ft, az elszámolás megtörtént.

Az ICOMOS MNBE 2023. évi működési, ill. programköltségeinek és egyéb szakmai feladatainak ellátása, 16,7 millió Ft, a támogatás elszámolása megtörtént.

Kiadások:

A pályázati támogatások a pályázati célnak megfelelően kerültek felhasználásra.

A programok teljes költsége több esetben meghaladta a megítélt támogatás összegét, a különbözetre az Építési és Közlekedési Minisztérium szakmai feladatok ellátására szóló támogatása és a tagdíjak nyújtottak fedezetet.

A RAMNYE 2023. évi programjának a Tolna vármegyei Murga adott otthont. Az ötnapos rendezvényre felhasználható pályázat nem volt, így a rendezvény költségeit teljes mértékben a résztvevők támogatásából kellett kigazdálkodni. A program megrendezését az anyagi támogatás mellett a szervezők társadalmi munkája tette lehetővé.

Az éves pénzügyi gazdálkodást áttekintve megállapítható, hogy a bevételek (támogatások, tagdíjak) az Alapszabályban és a támogatási szerződésekben meghatározott célok megvalósítására kerültek felhasználásra, az Egyesület alaptevékenységének megfelelően. A pénzügyi iratokban szabálytalan vagy indokolatlan tételt nem találtunk.

Összefoglalva: megállapítható, hogy az Egyesület működése megfelel az Alapszabályban foglaltaknak, a gazdálkodás összhangban van a vonatkozó jogszabályok előírásaival. Az Egyesület vezetősége és tagjai a kitűzött célok érdekében önkéntesen tevékenykednek, ezért semmiféle díjazásban nem részesülnek. A titkárság évek óta 2 fő alkalmazottal működik. Az iroda helyiségeit a NÖF biztosítja térítésmentesen. A gazdálkodásban elsődleges szempont a költségek csökkentése. Ennek köszönhető, hogy az Egyesület a kedvezőtlen gazdasági helyzetben is meg tudta tartani hagyományos rendezvényeit, megőrizte működőképességét, a 2023. évet 3.512 e Ft eredménnyel zárta.

A fentiek alapján a 2023. évi tevékenységről szóló szakmai és pénzügyi beszámolót a Közgyűlésnek elfogadásra javasoljuk.

Lőrincze Zsuzsanna

1 8 0 8 3 8 9 7 9 4 1 2 5 2 9 0 1

Statistikai számjel

0 1 - 0 1 - 7 0 6 9

Cégjegyzékszám

ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület

Egyszerűsített éves beszámoló - Mérleg "A"

2023. 01. 01. - 2023. 12. 31.

Időszak

Ezer HUF

Sorszám	A tétel megnevezése	Előző év/id.	Előző év(ek) módosításai	Tárgyév
a	b	c	d	e
1	A. Befektetett eszközök (02.+04.+06. sor)	2 942	-1 372	2 287
2	I. IMMATERIÁLIS JAVAK	0	0	500
3	02. sorból: Immateriális javak érték helyesbítése	0	0	0
4	II. TÁRGYI ESZKÖZÖK	2 942	-1 372	1 787
5	04. sorból: Tárgyi eszközök érték helyesbítése	0	0	0
6	III. BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK	0	0	0
7	06. sorból: Befektetett pénzügyi eszközök érték helyesb.	0	0	0
8	B. Forgóeszközök (09.+10.+11.+12. sor)	17 384	0	25 188
9	I. KÉSZLETEK	0	0	0
10	II. KÖVETELÉSEK	0	0	0
11	III. ÉRTÉKPAPÍROK	0	0	0
12	IV. PÉNZESZKÖZÖK	17 384	0	25 188
13	C. Aktív időbeli elhatárolások	0	0	0
14	ESZKÖZÖK ÖSSZESEN (01.+08.+13. sor)	20 326	-1 372	27 475
15	D. Saját tőke (16.+17.+18.+19.+20.+21.+22. sor)	15 062	0	18 574
16	I. JEGYZETT TŐKE	0	0	0
17	III. TŐKEVÁLTOZÁS / ERDMÉNY	14 751	0	15 062
18	V. LEKÖTÖTT TARTALÉK	0	0	0
19	VI. ÉRTÉKELÉSI TARTALÉK	0	0	0
20	V. TÁRGYÉVI EREDMÉNY ALAPTEVÉKENYSÉGBŐL (közhasznú)	311	-1 372	3 512
21	VI. TÁRGYÉVI EREDMÉNY VÁLLALKOZÁSI TEVÉKENYSÉGBŐL	0	0	0
22	E. Céltartalékok	0	0	
23	F. Kötelezettségek (24.+25.+26. sor)	144	0	3 015
24	I. HÁTRASOROLT KÖTELEZETTSÉGEK	0	0	0
25	II. HOSSZÚ LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	0	0	0
26	III. RÖVID LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	144	0	3 015
27	G. Passzív időbeli elhatárolások	5 120	0	5 886
28	FORRÁSOK ÖSSZESEN (15.+23.+27. sor)	20 326	-1 372	27 475

Keltezés: Budapest, 2024.05.10.

a vállalkozás vezetője

1 8 0 8 3 8 9 7 9 4 1 2 5 2 9 0 1

Statistikai számjel

0 1 - 0 1 - 7 0 6 9

Cégjegyzékszám

ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület

2023. 01. 01. - 2023. 12. 31.

Egyszerűsített éves beszámoló - Eredménykimutatás (összköltség) "A"

Időszak

Ezer HUF

Sorszám	A tétel megnevezése	Előző év/id.	Előző év(ek) módosítás ai	Tárgyév	
a	b	c	d	e	
I.	Értékesítés nettó árbevétele - Vállalkozási tevékenység	0	0	0	1
II.	Aktivált saját teljesítmények értéke - Közhasznú tev.		0	0	2
III.	Egyéb bevételek ebből	35 937	0	45 236	3
	tagdíj, alapítótól kapott befizetés	5 196	0	6 675	4
	támogatások	30 741	0	38 561	5
IV.	Pénzügyi műveletek bevételei	0	0	0	6
V.	Rendkívüli bevételek	0	0	0	7
	alapítótól kapott befizetés		0	0	8
	támogatások		0	0	9
A.	ÖSSZES BEVÉTEL	35 937	0	45 236	10
VI.	Anyagjellegű ráfordítások	27 475	0	28 349	11
VII.	Személyi jellegű ráfordítások	7 309	0	11 563	12
	vezető tisztségviselők juttatásai	0	0	0	13
VIII.	Értékcsökkenési leírás	0	1 372	1 812	14
IX.	Egyéb ráfordítások	0	0	0	15
X.	Pénzügyi műveletek ráfordításai	0	0	0	16
XI.	Rendkívüli ráfordítások	842	0	0	17
B.	ÖSSZES RÁFORDÍTÁS	35 626	0	41 724	18
	ebből közhasznú tevékenység ráfordításai	34 784	0	39 985	19
C.	SZOKÁSOS ÜZLETI EREDMÉNY (+A.-B.)	311	-1 372	3 512	20
XII.	Adófizetési kötelezettség	0	0	0	21
D.	ADÓZOTT EREDMÉNY (+E.-XII.)	311	-1 372	3 512	22
XIII.	Jóváhagyott osztalék	0	0	0	23
E.	TÁRGYÉVI EREDMÉNY	311	-1 372	3 512	24
		0	0	0	25
A	Központi költségvetési támogatás	27 350	0	35 858	26
B	Helyi Önkormányzati költségvetési támogatás	0	0	0	27
C	EU strukturális alapjaiból, ill. Kohéziós alapból támogatás	0	0	0	28
D	Normatív támogatás	0	0	0	29
E	SZJA 1%	153	0	134	30
F	Közszolgálati bevétel	0	0	0	31

Keltezés: Budapest, 2024.05.13.

a vállalkozás vezetője

Beszámoló a Kulturális Turizmus Szakbizottság 2023. évi tevékenységéről

A Szakbizottság tevékenysége 2023-ban már megközelítette a Covidot megelőző időszak intenzitását, - mind a szakbizottsági tagok, mind pedig az ICOMOS szakbizottságon kívüli tagsága részéről.

A hagyományos épületlátogatási programjaink szakmai vezetését elvállaló szakemberek szerencsére változatlanul örömmel vállalják a feladatot. Örülnek a szakmai kommentároknak, a látogatók pedig az izgalmas és hiteles információknak. Ez a programsorozat rendkívül népszerű. Általában annyi a jelentkező, hogy bevezettük a várólistás rendszert.

A kollégák fegyelmezett együttműködésének köszönhetően rutinná vált, hogy azok a befogadott jelentkezők, akik valamilyen előre nem látható akadály miatt mégsem tudnak részt venni az adott programon, jelzik akadályoztatásukat és így fel tudjuk tölteni a létszámot a várólistáról. Ez a gyakorlat nagyon hasznosnak bizonyul, mert a fogadó intézmények az engedélyekben egyre szigorúbban határozzák meg az általuk befogadható létszámot is. Sőt, egyre gyakoribb, hogy regisztrációs adatokat is kérnek, ami jelentősen megnehezíti adminisztrációkat.

2023 márciusában nagy sikerrel, élénk érdeklődés mellett tartottuk meg második operaházi látogatásunkat immár a felújított Operaházban. Vezetőnk, e második alkalommal is Józsa Anka phd. (a RAMNYE egykori diplomadíjas ösztöndíjasa), aki a felújítás idején a projekt műemléki felelőse, ez alkalommal pedig az Operaház műszaki igazgatójaként mutatta be az épületet, szó szerint a pincétől a padlásig. Ezt követően, ahogy terveztük, kora ősszel módunk volt meglátogatni az Eiffel Operaházat is szintén Józsa Anka kiváló vezetésével. Megismerkedhettünk az Operaház kiszolgáló egységeivel, próba – és előadó termeivel, megőrzött és jól hasznosított műemléki értékeivel.

2023-ban elkezdődött egy új típusú program megvalósítása is, ami az ICOMOS, és ezen belül a Kulturális Turizmus Szakbizottság szakmai törekvéseinek és eredményeinek társadalmi megismerése érdekében tett erőfeszítésnek is tekinthető. A Műemléki Világnapon a Magyar Urbanisztikai Társaság Örökséggazdálkodási tagozatának vezetője Börcsök Gizella (aki az ICOMOS és szakbizottságunk aktív tagja is), azzal a kéréssel keresett meg, hogy tudnánk-e segíteni a Szimmetria Alapítványnak olyan közös turisztikai programok szervezésében, amely az ICOMOS díjas műemlékek és műemléki helyszínek bemutatását szolgálja.

Az említett Alapítvány Nagy Róbert elnök vezetésével 2022 szeptembere óta az érdeklődő szakemberek és laikus érdeklődők számára „Oltári múlt” címmel olyan autóbuzsós kirándulásokat szervez, amelyet a MÉK is akkreditált. Az ICOMOS vezetősége úgy döntött, hogy a közös programok szakmai tartalmának kidolgozását és az illetékes szakemberek közreműködését a jövőben segíteni fogjuk. A programok technikai szervezése és lebonyolítása pedig továbbra is az Alapítvány feladata lesz.

Gondos előkészítés után az első látogatásra idén januárban került sor. Veöreös András kitűnő vezetésével Sopronbánfalván a Pálos kolostor és a Kárpáti-malom mellett a Mária-Magdolna kápolnát is meglátogatta a mintegy 60 fős - kor és szakma szerint vegyes összetételű – csoport. A program ICOMOS szempontú sikerét bizonyítja, hogy azt követően négy új tagjelentkezés is érkezett (három különböző szakmai hátterű és egy laikus).

Egy nyári és egy őszi program előkészítése folyamatban van.

Folytattuk a hagyományos épületlátogatásokat is, és márciusban meglátogattuk a felújítás után luxus hotelként (W Hotels) működő jelentős épületet - eredetileg Lechner Ödön és Pártos Gyula tervezte Drechsler palotát / Balett Intézetet -, amelyet Bánáti Béla tervező mutatott be. Majd az eredetileg Sándy Gyula tervezte Posta Palotába látogattunk el, ahol szintén a vezető tervező Szalay Tihamér vezetésével, ismerkedhettünk meg a sok pusztítást megélt épület történetével és új funkciójával (Pénzmúzeum).

Kovács Erzsébet

Beszámoló a Történeti Kertek szakbizottságának 2023. évi tevékenységéről

A 2022-ben kitűzött célokat nagyvonalakban sikerült megvalósítani.

Az általános szakmai munkát tovább folytattuk, különös tekintettel a történeti kerteket, műemléki környezeteket érintő feladatokat. Folyamatosan tartjuk a kapcsolatot a MATE Tájépítészeti Karával, az MTA Tájépítészeti Albizottságával, az Építész Kamara Tájépítész Tagozatával, valamint egyéb szakmai szervezeteinkkel, elsősorban a Tájépítész Szövetséggel. Több alkalommal együtt szervezünk rendezvényeket a 2021-ben megalakult Magyar Kertörökség Alapítvánnyal, amelynek konferenciáin állandó társszervezők vagyunk, mind a tavaszi, mind pedig az őszi Mőcsényi Konferencián. A fertői műhely programjának előkészítésében, előadások tartásában, a kiadványok szerkesztésében a Szakbizottságunk tagjai tevékenyen részt vesznek, s az ICOMOS MNB egyik legfontosabb szakmai támogatója ennek a rendkívül fontos kezdeményezésnek.

Nagyobb horderejű kérdésekben igyekszünk mindezekkel az intézményekkel, szervezetekkel, mind pedig a korábbi műemlékes kollégákkal: kutatókkal, tervezőkkel, területi felügyelőkkel, közösen fellépni, és megkísérülünk érvényt szerezni szakmai nézeteinknek!

Szaktársaink közül többen folyamatosan tartanak tudományos és népszerűsítő előadásokat, jelentetnek meg cikkeket, tanulmányokat, részt vesznek az Egyetem Doktori Iskolájának munkájában. A fontosabb eseményekről hírt adunk az ICOMOS lapban.

A MATE tájépítész oktatói, szakbizottságunk tagjai az év folyamán több külföldi helyszínen képviselték a magyar kertvédelmet. Itt jegyezhetjük meg, hogy több ICOMOS tagunk erdélyi egyetemeken oktat. Valamint az év folyamán több alkalommal is szerveznek olyan gyakorlatot a hallgatóknak, amelynek keretei között jeles történeti kertek felméréseivel, önkéntes fenntartási munkáival foglalkoznak, ezzel is a történeti kertek ügyét is szolgálva.

A Tanácsadó Testületben Takács Katalinnal és Hajdu Nagy Gergellyel 2021. szeptemberétől már hárman képviselhetjük az egyre gyakrabban felmerülő kert-, és táj örökséggel kapcsolatos feladatokat.

Részt vettünk a Főváros által kiírt Népliget ötlet pályázat zsűrijében.

Továbbra is tevékenyen részt veszünk a Magyar Turisztikai Ügynökség által létre hozott 'Virágos Magyarország' mozgalom előkészítésében, zsűrijében.

Korábban is egyik legsikeresebb rendezvény sorozatunk az Örök-Zöld-Klub volt a FUGÁ-ban,- amelyet a 2000-es évek közepén kezdtünk szervezni.

Fontos tanácsadó, és szakmai bizottságokban vállalunk feladatokat / Szikra É.- Tájstratégia; Eszterháza konferencia: Herczeg Ágnes, Takács Kata, Szikra É.;/

A vezetőség /elnök: Szikra Éva; titkár: Hajdú Nagy Gergely/most is próbálta, ill. próbálja bevonni a legaktívabb tagtársakat a szakbizottság munkájába.

Dr. Szikra Éva

A napirendi pontok után került sor a Möller István emlékérem átadására, és a Műemlékvédelmi Panteon új tagjainak kihirdetésére.

A 2023-es Möller István díj díjazottjának: Szebeni Nándor laudálását Klaniczay Péter, a Műemlékvédelmi Panteon új tagjainak, Genthon István laudálását Fejérdy Tamás, Vargha Lászlóét Dobosnyé Antal Anna tartotta.

Az eseményről a felvétel az alábbi linken tekinthető meg:

Möller István emlékérem 2023

Szebeni Nándor 2018-ban, Budajenőn (fotó: Klaniczay Péter)

A Möller emlékbizottság döntése alapján az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága a 2022-es Möller István Emlékérmét

Szebeni Nándor

okleveles építészmérnök, műemlékvédelmi szakmérnöknek

ítélte oda,

aki a műemlékek helyreállításában a hazai ornamentális díszítőfestészet meghatározó alakja, aki évtizedeken keresztül fáradhatatlanul, nagy elkötelezettséggel vett részt számos műemlék, történeti épület festett felületeinek helyreállításában, szakember generációk oktatásában, szakmai tapasztalatok átadásában.

Az elismerést Szebeni Nándor lánya, Béki - Szebeni Andrea vette át.

Szebeni Nándor reakciója a díjra:

„A Möller díj számomra életem munkájának elismerését jelenti. Nem hiába dolgoztam, Mindig arra törekedtem, hogy az épületek műemléki és festett értékeit minél épebb állapotban az utókor részére átmentsem. Köszönöm.”

Laudáció

A díszítőfestő szakmai képzését megszerzését, majd két év gyakorlati képzést követően végezte el az építészmérnöki kart az Építési és Közlekedési Műszaki Egyetemen, ahol 1965-ben építészmérnöki diplomát kapott. Később műemlékvédelmi szakmérnöki végzettséget is szerzett. 1965-től az ORSZAK művezetője lett, majd 1971-től építésvezetői és 1980-tól főépítésvezetői beosztásban dolgozott. 1993-tól az ORSZAK Bp. KFT műszaki vezetője lett, majd ebből kiválva, 1996 és 2006 között az ARCHITEKTON Építő és Műemlékfelújító Rt. szakipari főmérnöke volt. Az Architekon megszűnését követően a hasonló profilú RENESZÁNSZ Zrt-nél töltötte be ezt a funkciót nyugdíjba vonulásáig.

Különleges hely illeti meg a magyar műemlékvédelem területén Szebeni Nádort, hiszen építészmérnöki végzettsége mellett már igen korán a műemlékek gyakorlati terepére kerülve, közelről tapasztalta meg a régi anyagokban és felületekben rejlő szépségeket. Évtizedeken keresztül a hazai ornamentális díszítőfestészet egyik legmeghatározóbb alakja és számos történeti épületünk festett felületeinek értő helyreállítója, s egyúttal egész generációk oktatásának és a szakmai tapasztalat átadásának éllovasa volt. Így a főváros legmeghatározóbb épületei belső díszítéseinek háborút követő – olykor többszöri – helyreállítását köszönhetjük neki, illetve az irányítása alatt álló szakembereknek.

Díszítőfestő munkásságából különösen kiemelendők a következő épületek: Országház, Szépművészeti Múzeum, Múcsarnok, Vigadó, Opera, Nemzeti Múzeum, MTA székház, Andrássy út 23., Andrássy út 35., Petőfi Irodalmi Múzeum, Szent István Bazilika, Evangélikus Gimnázium díszterme. A későbbi időszakból is fontos megemlíteni a Hatvany-Deutsch palota, a Spanyol nagykövetség helyreállítását, amely 2007-ben ICOMOS- díjat kapott és a Gyöngyösi Orczy kastély helyreállítását, amelyet Europa Nostra nagydíjjal jutalmaztak 2009-ben. Hosszú éveken keresztül tartott a Gödöllői Grassalkovich kastély helyreállítása, melynek során folyamatosan segítette a munkát szakmai tapasztalataival. A kastély 2014-ben megkapta a FIABCI ingatlanfejlesztési nívódíjat. A Gödöllői Királyi váró belső helyreállítása során szaktudása nélkülözhetetlen volt. A váró 2012-ben ICOMOS-díjat kapott. Nevét dicséri az Uránia filmszínház belső helyreállítása is.

Mindemellett már 1971-től hosszú éveken keresztül a Magyar Festőmester című szakfolyóirat szakmai lektora és állandó szerzője volt, s így több írása jelent meg a különböző díszítőfestészeti technikák módszertani fogásairól és alkalmazási gyakorlatáról. Számos szakmai könyv társszerzőjeként is a kézművesipar egyes speciális szakterületeinek ismertetésével a magas szakmai minőségről tett tanúbizonyságot. Előadások és interjúk sokaságával bizonyította évtizedeken keresztül, hogy a hagyományos kézműves technika és a gyakorlati tudás csak magas szinten művelve hozhatja meg a kívánt eredményt, s gyakorlati példákkal illusztrálva igazolta a szakmai eredményeket. A Szobafestő, Mázoló és Tapétázó mestervizsga szakmai követelményeinek és több más szakmai tananyagának a szerzője vagy lektora volt. Szakmai tudását már az 1970-es évek elejétől, mint vizsgabizottsági elnök kamatoztatta a szobafestő –mázoló – tapétázó szakmában és 1998-tól a díszítőfestő vizsgabizottság társelnöke lett. Több esetben felkért tagja volt az Építőipari Mesterdíj Alapítvány bíráló bizottságának is.

Társadalmi tevékenysége is kiemelkedő: 1976 óta tagja az ÉTE szakipari szakosztályának, 1983 óta az ICOMOS konzerválási és oktatási munkabizottságának, valamint alapító tagja a Porta Speciosa Közhasznú Egyesületnek.

Munkásságát 1983-ban Budapestért Emlékéremmel ismerték el, 1994-ben pedig Magyar Műemlékvédelemért díjjal jutalmazták. 2010-ben Forster Gyula-díjjal tüntették ki a hazai műemlékek ornamentális festésének kutatásáért, magas szintű felújításuk terén kifejtett több évtizedes tevékenységéért.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága a 2023. évi Möller István emlékérmét a műemlékvédelem területén kifejtett elvülhetetlen érdemeiért, a díszítőfestő szakmában évtizedeken keresztül tartó meghatározó munkásságáért, valamint kimagasló oktatói tevékenységéért Szebeni Nándor díszítőfestő, okleveles építészmérnök, műemlékvédelmi szakmérnök részére ítélte oda.

Genthon István

(1903 – 1969)

MŰEMLÉKVÉDELMI PANTEON

1903. augusztus 18-án született Budapesten. Művészettörténeti tanulmányaival párhuzamosan, 1922 és 1926 között kiállítás-ismertető és műértékelő írásokat publikált. Gerevich Tibor delegálta a bécsi Collegium Hungaricum ösztöndíjasának (1926–1928). A Bécsi Egyetemen Julius von Schlosser-t is hallgatta. 1927-ben jelent meg első könyve: „Magyar művészek Ausztriában a Mohácsi Vészig” címmel. Ezt 1929-ben követte „Az Apostol-vértanúságok Mestere – Adalékok a magyar és osztrák festőművészet XV. századi kapcsolataihoz” c. munka. Római ösztöndíjra követően tanulmányt írt a Palazzo Falconieri-ről (Magyar Művészet, 1929). 1929 és 1934 között a Magyar Nemzeti Múzeum munkatársa. Budapest, Esztergom múzeumaik középkori magyar táblakép festészeté tanulmányozása után, bejárva a Felvidék és Erdély szárnyas-oltárokot rejtő templomait, írta meg „A régi magyar festészetről” c. könyvét (1932), 1934-ben a „Budapesti Képeskönyv” többnyelvű könyvet. 1934-ben Gerevich Tibor elnökségével – aki egyidejűleg a Római Collegium Hungaricum kurátora is volt – megújult a Műemlékek Országos Bizottsága (MOB), amelynek Genthon István lett az előadója, de valójában a vezetői feladatokat is ő látta el. Fő programja a műemlékként védendő épületek és berendezéseik számbavétele. 1935-ben jelent meg az „Új magyar festőművészet 1800-tól napjainkig” c. könyve, ugyanabban az évben egyetemi magántanár is lett. 1940 és 1943 között a Római Collegium Hungaricum igazgatója. Római benyomásai a poszthumusz „Római Napló” c. kötetében olvashatók. 1943-ban visszatért a MOB-hoz, ahol megyei nagy-topográfiai elkészítése lett a cél; 1948-ban jelent meg a Magyarország Műemléki Topográfiaja I. kötete: „Esztergom I. rész”.

1945-ben a MTA levelező tagjává választották és kinevezték a Szépművészeti Múzeum főigazgatójának. A romos múzeumépületet helyre kellett állíttatnia, és hazahozatni Münchenből az elhurcolt műtárgyakat (1946). A pénztelenség idején is elérte, hogy Courbet, Corot, Monet és Kokoschka művet vásároljon a Múzeum, amelynek munkatársaiból összetartó tudományos társaságot kovácsolt. 1947-ben megalapította a „Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts” folyóiratot a magyar tudományos kutatások külföld számára való közzétevése céljából. 1948-ban koncepciót perrel elváltoltatták a Szépművészeti Múzeum éléről. Bár tisztázták, nem vállalta a főigazgatóságot; a Modern Külföldi Osztály vezetőjeként a műemlékvédelmi és művészettörténeti tudományos publikációs munkájának élt.

Szenvedélyesen gyűjtötte „A magyar művészettörténet bibliográfiája” (1950) c. könyvében szereplő műveket, e gyűjteményt, özevgyétől, Kliment Piroskától, a Magyar Nemzeti Galéria vette meg.

1951-ben a MTA kiadónál jelent meg a „Magyarország Műemlékei” c. kistopográfiaja, amely az 1949-es tvr. szerinti műemléki védetté nyilvánítások alapjául szolgált. A nagytopográfiai munkálataiban a „Művészettörténeti áttekintés” című fejezeteket és a bibliográfiákat írta. Neve elsősorban „A ZSANTON”-ként emlegetett 3 kötetes alapmű folytán ismert: 1959-ben jelent meg a Magyarország Művészeti Emlékei 1. kötete, a Dunántúlról; 1961-ben a 2. kötet, Duna-Tisza köze, Tiszántúl, Felsővidék címmel, végül 1961-ben a 3. kötet, Genthon és Zakariás G. Sándor közös műve, Budapestről. Genthon István és Zádor Anna főszerkesztői munkájával, 1965 és 1968 között, 4 kötetben jelent meg a „Művészeti Lexikon”, amely a Földkerekség művészetét mutatja be, a mű egyharmada szól a magyar művészetéről. Genthon István további kötetei: „Rippl-Rónai József” (1958); „Ferenczy Károly” (1963); a Szépművészeti Múzeum „Modern francia festmények”-et leíró kötet (1965). Pályafutása során gyűjtötte a Kárpát-medencéből elszármazott műtárgyakról az információkat és a fel-lehető ábrázolásokat. Megírta a „Magyar műkincsek külföldön” c. könyvét, amely kiadásra várt, amikor 1969. május 30-án Egerben - a Művészettörténeti Vándorgyűlés alatt - hirtelen meghalt. A kézirat és ábratomb a Művészettörténeti Intézetben, ma is kiadásra vár.

Kerny Terézia írta Genthon István születése 100. évfordulóján: „Egy személyben többet végzett el, mint több intézmény együttesen, olyan feladatokkal birkózott meg egymaga, amelyekre hivatott önálló intézmények képtelenek mind a mai napig.”

Vargha László

(1904 – 1984)

MŰEMLEKVÉDELMI PANTEON

Vargha László Gyöngyösön született 1904-ben. Felmenői között házépítő paraszttársok is voltak, s talán éppen ez ösztönözte a pályaválasztását. Tanulmányait a Műegyetem Építészkarán kezdte, de ezt megszakítva a budapesti Bölcsészkaron tanult tovább, majd a néprajzi tanszéken Györfly István tanársegédje lett. Részt vett a Tűz- és Népkutató Központ munkájában, majd annak a nagy közönségsikerű aratott kiállítás megrendezésében, amely bemutatta a vidék aggasztó helyzetét 1938 novemberében.

Vargha László a Bölcsészkaron doktorált 1940-ben, majd a Közgép-Építészeti Országos Felügyelőségben dolgozott Viski Károly mellett. Számos gyűjtő úton vett részt mind építészmérnökkel, mind néprajzkutatókkal, ahol épületeket mértek fel. Tevékenységével hídlat hozott létre a két terület között, egyesítve a különböző szemléletmódok értékeit. Mindig arra törekedett, hogy az épületeket műszaki hitelességű rajzokkal és fotóanyaggal dokumentálja, de ugyanakkor megismerje a bázisban lakó emberek életét is. Gyakran ezeket az adatokat levéltári forrásokkal is kiegészítette. Tagja volt a Magyar Ház Baráti csoportnak. Ennek a korszaknak jelentős eredménye két könyve: A tálalmasi tanya építkezése (1940) és A Nagykunság vidék népi építészete (1943). A II. világháború után, 1946–1949 között a Néprajzi Múzeum főigazgatójaként, majd 1950–1952 között a miskolci Herman Ottó Múzeum igazgatójaként végzett jelentős munkát. Közben 1952-től kezdve előadásokat tartott a Műegyetem Építészettörténeti tanszékén, mint meghívott előadó. 1954-ben a múzeumok világa helyett végleg a Műegyetemet választotta.

Vargha László a magyar építészettörténet oktatása mellett, rendszeresen meghirdetett választható népi építészeti kurzusokat, és nyaranta felmérő táborokat vezetett. Abban nyújtott újat, hogy a népi építészetet komplex módon tárgyalta, mindig bemutatva a kapcsolódó társtudományok eredményeit, hiszen néprajzkutatóként és muzeológusként is hatalmas tapasztalata volt. Amikor az ország iparosítása és a mezőgazdaság kollektivizálása volt a politika napirendjén, az építészetben pedig szocialista realizmust követeltek, nem volt veszélytelen éppen a falu építészetével foglalkozni. De ebben a korszakban is hivatkozhatunk Vargha László két kötetére. Még valamivel a tanszékre érkezése előtt jelent meg a Fejezetek a magyar népi építészet köréből című kötet (1953), amely a Mérnöki Továbbképző Intézet tanfolyamán tartott előadásait tartalmazta, majd társszerzőkkel közösen írta A magyar falu építészete című könyvet (1955).

Vargha László kiemelkedő érdeme az, hogy a több mint két évtizedes oktatói tevékenységével iskolát teremtett a Műegyetemen. Építészhallgatók generációival szerette meg a Kárpát-medence népi építészetének értékeit. Ráadásul ez a munkássága túlmutatott az egyetem keretein, hiszen a felmérő táborait néprajz szakos hallgatók is látogatták. Meghatározó szerepe volt a népi műemlék fogalmának bevezetésében és népszerűsítésében, valamint a szentendrei Skanzen létrehozásában is.

Vargha László sokat publikált, de ugyanakkor felevezető lenne azt mondani, hogy a Műemlékvédelem című folyóirat gyakori szerzője lett volna. Inkább az jellemezte a szakírói tevékenységét, hogy igen sok kötet és számos folyóirat számára írt tanulmányokat, az Ethnographia-tól kezdve a Magyar Építőművészet-ig. A nemzetközi szakmai kapcsolatokat számos írásával segítette és gyakran vállalkozott könyvismertetésekre.

Vargha Lászlót 1962-ben az Ybl-díj I. fokozatával tüntették ki „a magyar népi építészet kutatásában és értékeinek megőrzésében kifejtett több évtizedes munkásságáért”. A rendszeres oktatómunkát az 1968-as nyugdíjazása után is folytatta 1975-ig, de később is vállalt posztgraduális előadásokat. Könyvtárát egy amerikai magyar szervezetnek ajánlotta fel, vállalva az engedélyek megszerzésének és a kiküldés előkészítésének nehézségeit is. Páratlan kézirat- és fénykép-gyűjteményét a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumnak ajándékozta, s így jött létre ott a Magyar Népi Építészeti Gyűjtemény. Azt remélte, hogy ennek a feldolgozásában és rendszerezésében még aktívan részt tud venni, de ebben megakadályozta az 1984-ben bekövetkezett halála. Vargha László tevékenysége megeremtetette az alapokat egy későbbi fontos lépéshez, amely Istvánfi Gyula nevéhez kötődik: a népi építészet az 1980-es évek végétől kezdve kötelező alapozó tantárgy lett az első éves építészhallgatók számára.

Elnöki köszöntő

Tisztelt ICOMOS Tagság! Kedves Kollégák!

A magam és a teljes vezetőség nevében köszönöm a bizalmat, hogy a 2024. évi közgyűlés a következő három évre bennünket választott az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület élére.

Talán illik ilyenkor valamiféle víziót, munkatervet megfogalmazni. A helyzet egyszerű, ha egy mondatban akarom összefoglalni: folytatni kell azt a munkát, amit eddig is végeztünk. És itt a hangsúly a többes szám első személyen van, mert ez csak csapatmunkaként képzelhető el. Egy közösség, legyen az a család, a munkahelyi közösség, a sportklub vagy éppen a műemlékvédelemmel foglalkozó civil egyesület, akkor tud eredményesen működni, ha a tagjai odaadással teszik a dolgukat. A csoport annál eredményesebb, minél többen teszünk bele időt, energiát, tudást, munkát. Erre szeretném hívni az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület tagjait, hogy mindenki tegye hozzá az egyesület tevékenységéhez a tudását, kapcsolatait, munkáját, energiáját annak érdekében, hogy még eredményesebben tudjuk képviselni a műemlékvédelem, az épített örökség védelmének az ügyét.

Jó helyzetben vagyunk. Az elmúlt évtizedek áldozatos munkálkodásának köszönhetően az ICOMOS ma Magyarországon az egyik legismertebb és legelismertebb műemlékvédelemmel foglalkozó szervezet. Az eredményes tevékenységhez természetesen szükség van a partnerekre, így továbbra is ápoljuk a kapcsolatot a műemlékvédelem területén tevékenykedő többi civil szervezettel, a közép- és felsőfokú oktatási intézményekkel, a szakmagyakorlókkal, a szakmai irányításért felelős minisztériummal, a szétdarabolt és szakmailag sokszor magára hagyott örökségvédelmi hatósággal. Hisszük, hogy az örökségvédelem nem önmagáért való cél, hanem a műemlékeink megőrzése az egészséges lelkiületű társadalom identitásának megerősítését és megőrzését szolgálja, amiért mindegyikünk a saját hivatásában és a civil szektorban egyaránt hozzá teheti tudását, elhivatottságát.

A jövőben is meg kívánjuk rendezni a szokásos szakmai programjainkat: a műemléki világnaphoz és a közgyűléshez kapcsolódó tudományos konferenciát, a Békési Népi Építészeti Tanácskozást, valamint a Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetemet. Idén megkaptuk a Kulturális Örökség Napjai rendezvény koordinációs feladatait is. Folytatódnak a Fiala Műemlékvédők Fórumához kapcsolódó rendszeres szakmai tanulmányutak, épületlátogatások. Nagyon fontosak a különböző szakbizottságok által szervezett programok, így a Történelmi kertek szakbizottság gondozásában működő Örök- Zöld klub, illetve a Kulturális turizmus szakbizottság programjai. Szeretnénk, ha a többi szakbizottság is aktívabban venné ki a részét a szakmai közéletből, és természetesen az egyéni tagok programjavaslataira, aktív közreműködésére is számítunk. Szándékaink szerint – ahogy az idei évben erre már kísérletet tettünk – az éves programokat egy közös tematikára fűzzük fel. Továbbra is cél, hogy a tudományos konferenciák anyagait kiadványok formájában is közkinccsá tegyük, és fontosnak tartjuk, hogy az ICOMOS-Híradó rendszeresen beszámoljon az eseményekről. Továbbra is ápoljuk a nemzetközi ICOMOS-szal való kapcsolatot, fenntartjuk a nemzetközi jelenlétet.

Az eredményes műemlékvédő munkához mindannyiunknak sok erőt, jó egészséget kívánok a következő három esztendőre.

Veöreös András

elnök, ICOMOS MNB

Tisztújító Közgyűlés és tudományos konferencia
2024. május 23.
MÉM MDK Walter Rózsi-villa

2024. május 23-án került sor az ICOMOS XXXIV. közgyűlésére a MÉM MDK kezelésében álló Walter Rózsi-Villa Műhelytér épületében. A Műhelytér a BM Kórház egykori épületének földszintjén kialakított két kiállítótér, a hozzá kapcsolódó mosdókkal és irodákkal. A minimálisan felújított tér kiváló példát mutat arra, hogy a tér adottságaihoz igazított új kulturális funkció remekül megtalálhatja helyét egy korábban ipari funkciót betöltő épületben.

Almássy Kornél és Nagy Gergely köszöntője után a jelen levők megemlékeztek a műemlékvédelem elmúlt évben eltávozott nagyjairól (Jukka Jokhileto, Finta József, Hübner Tibor, Végh András), majd a közgyűlési levezető elnök és közgyűlési bizottságok megválasztása következett. Levezető elnöknek a közgyűlés Nagy Gergelyt választotta. A legutóbbi Közgyűlés óta eltelt időszak tevékenységéről szóló elnöki, főtitkári és alelnöki beszámolókat, a Tanácsadó testület munkájának összefoglalását és az Ellenőrző Bizottság beszámolóját a Híradó hasábjain teljes terjedelmükben alább közöljük. Az Egyesület közhasznú jelentését a Közgyűlés elfogadta.

Ezután került sor a Magyar Nemzeti Bizottság elnökének, alelnökeinek, főtitkárának, Ellenőrző Bizottságnak és a Tanácsadó testület tagjainak megválasztására. A választás eredménye a következőképpen alakult:

Elnök:	Veöreös András
Főtitkár:	Dobosyné Antal Anna
Alelnökök:	Klaniczay Péter, Nagy Gergely Domonkos, Ringer István
Tanácsadó testületi tagok:	Arnóth Adám, Feld István, Fogarasi Barbara, Győr Attila, Hild-Csorba Bernadatt, Janotti Judit, Kerner Gábor, Kovács Erzsébet, Lóvei Pál, Maróty Katalin, Németh Katalin, Sajti Zsuzsanna, Szabadics Anita, Takács Katalin, Vukoszávlyev Zorán
Tanácsadó testületi póttag:	Wierdl Zsuzsanna
Ellenőrző bizottsági tagok:	Keller Annamária, Lőrincze Zsuzsanna, Dr. Marosi Andrea, Simon Mária

Napirenden kívül a tagság felköszöntötte Visy Zsolt tiszteletbeli elnököt nyolcvanadik születésnapja alkalmából, az egyebek között pedig Nagy Gergely tiszteletbeli elnökké választása történt meg.

A tisztségviselők megválasztását az egyesület Alapszabályának és SZMSZ-ének módosítására vonatkozó javaslat ismertetése, megvitatása, végül a módosítások elfogadása követte.

A közgyűlés vendége volt Cyrill von Planta, az Osztrák Nemzeti Bizottság tagja, az ICOMOS párizsi központjának kincstárnoka, akivel az Egyesület tagdíjfizetési problémáit vitattuk meg. Felvetődött az egyes nemzeti bizottságokat érintő differenciált tagdíjfizetési rendszer bevezetésének lehetősége, a párizsi központban a vezetőség dolgozik a kérdésen. Látogatása rendkívüli megtiszteltetés a Magyar Nemzeti Bizottság részére.

Cyrril von Planta felszólalása (fotó: Veöreös András)

A gazdag ebédre a villa kertjében rendezett állófogadás keretében került sor.

fotó: Veöreös András

Ebéd után a program a Möller Emlékérem átadásával és a 2024-es Panteon kihirdetésével folytatódott. Előbbit Szebeni Nándor díszítőfestő-restaurátor kapta, a díjat a kitüntetett lánya vette át. A Panteonba Genthon István és Vargha László került be.

A közgyűléshez hagyományosan kapcsolódó tudományos konferencia témája a '45 utáni építészethez kapcsolódó társművészeteket elemezte.

Az előadások sorát Mészáros Ábel 45 utáni építészetünk társművészeti értékeiről című bevezetője nyitotta meg. Az előadó a művészeteket támogató „kétezerrelékes rendelet” segítségével létrehozott alkotások sorát mutatta be. Az alkotások típusait az épülettől független pannóktól a házakhoz kötődő freskókon, sgraffitokon, mozaikokon keresztül a különböző figurális és nonfiguratív plasztikáig sorolta kategóriákba.

Jankó Anna Társművészetek a 60-as években címmel tartott előadást, melyben elsősorban a kulturális célú közösségi épületekhez kapcsolódó képzőművészeti alkotásokat mutatott be. A kutatás alapját a Képzőművészeti Lektorátus archívumának fennmaradt tervanyaga képezte. Az előadó az alkotások mellett a létrehozás és zsúrizés jellemző folyamatát is részletesen bemutatta.

Oltártól az orgonáig – 1945 utáni templomépítészetünk és a társművészetek címmel F. Dóczi Erika tartott előadást. A hallgatóságot meglepte, hogy 1945-90 között mintegy háromszáz templom épült Magyarországon. A korszak egyházpolitikájának bemutatása után az előadó Szabó István templomépítészetét elemezte, és kitért a II. Vatikáni Zsinat liturgikus terekre gyakorolt hatásaira is. A templomokhoz kapcsolódó társművészeti alkotások kapcsán elsősorban Kákonyi Asztrik és Prokopp Péter munkásságát emelte ki.

Kávészünet után Váradi - Tornonyos Laura mutatta be Győr 45 utáni társművészeti alkotásairól szóló előadásában a város XX. század második felében készült közterületi szobraikat. Kiderült, hogy a korszak első felében a szobrászat inkább az épületekhez kapcsolódott, később váltak általánossá a tereken, utcákon felállított alkotások.

Bóna István restaurátor 45 utáni festett, vagy sgraffitto alkotások restaurálása címmel az oroszlanói lakóépületek példáján keresztül ismertette a korszak homlokzati díszítéseinek mai helyzetét. Az épületek homlokzati hőszigetelése révén a magas színvonalú vakolatdíszek a hőszigetelő réteg takarásába kerülnek, a felületen megismételt másolataik minősége többnyire messze elmarad az eredetiek színvonalától. Másik izgalmas példaként a Kőszegi Ferenc lakásában fellelt Kemény György-féle pop-art díszítőfestés helyreállítása került bemutatásra.

Janotti Judit Egy titokzatos ház értékei című előadásában a csepeli rendőrkapitányság szocreál épületének építéstörténetét ismertette. Kiderült, hogy a semleges külső mögött műemléki értékű enteriőr bújjik meg.

A szakmai előadások sorát Karlóciné Bakay Eszter Lakótelepek szabadterépipítészete 1945-1990 között című, lebilincselő előadása zárta. Az előadó bemutatta '45 utáni, eltérő stílusban épült lakótelepek közterület-építészetét. A parkok kialakítása minden esetben az építészeti trendeket követte. A sokszor magas színvonalon megtervezett közterületek mai negatív megítélése méltatlan azok értékeihez képest.

A nap végén Nagy Gergely Domonkos beszélt a Fiala Múemlékvédők Fóruma és a 45 utáni építészet emlékeinek védelmének kapcsolatáról. Az év közti szakmai programokat, tanulmányi kirándulásokat a Román András Múemlékvédelmi Nyári Egyetem zárja július elején. A tudományos ismeretek közvetítése mellett a rendezvény legfontosabb célja a szakma különböző generációi között a kapcsolat megteremtése és fenntartása.

Veöreös András

Genthon István (1903 – 1969)

Genthon (ejtsd: Zsanton) István 1903 augusztus 18-án született Budapesten. A család a Francia Forradalom elől költözött Közép-Európába. Édesapja, Dr. Genthon Ferenc jogász, közigazgatási bíró, édesanyja Bernárdt Alojzia. Anyai nagyapja Bernárdt Viktor Győző (1840-1923), az Osztrák-Magyar Vasúttársaság, utóbb a MÁV főépítész mérnöke, aki több műve mellett, 1874 és 1877 között, fölépítette a budapesti Nyugati Pályaudvart.

Genthon István művészettörténeti tanulmányaival párhuzamosan 1922 és 1926 között különböző folyóiratokban, kiállítás ismertető és műértékelő írásait jelentette meg. Írt Cézanne-ról, Claudelről, Rippl-Rónairól, Gauguinról, Scheiber Hugóról, Szőnyi Istvánról, Vaszary Jánosról, Henri Rousseauról, Renoirról, Uitz Béláról, Derkovitsról, Nemes Lampérthről, Kandinszkijről, Bortnyik Sándorról, Molnár Farkasról, Malevicsről, Tatlinról, El Lissitzkijről, Kepes Györgyről, Kassákról és

Bernáth Aurélról. Genthon Istvánra fölfigyelt Gerevich Tibor (1982-1954) művészettörténész, egyetemi tanár, akadémikus és delegálta a bécsi Collégium Hungaricum ösztöndíjasának, 1926 és 1928 közötti kurzusra. A Bécsi Egyetemen többek között, Julius von Schlosser iparművészet történeti és művelődéstörténeti előadásait hallgatta. 1927-ben megjelent Genthon István első könyve: „Magyar művészek Ausztriában a Mohácsi Vészig” címmel, amelyben 64 művész szerepel. Azok között a festőművészek, miniátorok, szobrászok és kőfaragók kívül sok iparművész, így asztalosok, ötvösök, ónöntők, pénzverők, síposok, kések, lakatosok, kovácsok, üvegesek, fazekasok, selyemhímzők, szűcsök, nyeregkészítők, övkészítők, viaszöntők szerepelnek a műben. Ezt a kötetet 1929-ben követte: „Az Apostol-vértanuságok Mestere.” „Adalékok a magyar és osztrák festőművészet XV. századi kapcsolataihoz” című munka. A római Collegium Hungaricumban töltött ösztöndíját követően, 1929-ben a Magyar Művészet folyóiratban, tanulmányt írt a Palazzo Falconieriről. 1929 és 1934 között a Magyar Nemzeti Múzeum munkatársaként dolgozott. Budapest, Esztergom múzeumainak középkori magyar táblakép festészete tanulmányozása után, bejárva a Felvidék és Erdély szárnyasoltárokat rejtő templomait, 1932-ben megjelent Genthon István: „A régi magyar festészetről” című könyve. 1934-ben több nyelven megjelent, a fővárost 199 képpel bemutató „Budapesti Képeskönyv” című könyve a történeti korok sorrendjét követve. A kötet elején 15 metszet mutatja be a főváros korai látképeit. A kötet végén, 11 fotón mutatja meg a modern építészetünk kezdeti értékeit. 1934-ben megújult a Műemlékek Országos Bizottsága, amelynek elnökéül Gerevich Tibor professzort választották, aki még a római Collegium Hungaricum kurátori feladatait is ellátta. Genthon István lett az intézmény előadója, de valójában ez a vezetői feladatokat is jelentette számára. Fő programját képezte, a műemlékként védendő épületek és berendezéseik föltérképezése és számbavétele. 1934 és 1940 között feldolgozta a műemlékek adatait tartalmazó addigi irodalmat. 5500 könyv és folyóirat adatait szedte egybe, és több, mint 1000 községben végzett helyszíni tanulmányokat. Százával kapta a kortárs kutatók helyszíni megfigyeléseit. Összeírták a műemlékek tartozékait, oltárokat, képeket, szobrokat, szőszékeket, faragásokat, bútorokat, ötvösmunkákat, textíliákat s az iparművészet annyi más műfaját.

Ekkor a kutatás időhatárát 1850-ben határozták meg. Az 1850 után épültek között csak a legkiemelkedőbbeket írták össze.

1935-ben megjelent Genthon István: „Új magyar festőművészet 1800-tól napjainkig című könyve, és ugyancsak 1935-ben egyetemi magántanári képesítést is nyert. Genthon István 1940 és 1943 között a Római Colegium Hungaricum igazgatója volt. Az ösztöndíjasok képzése és kiállítások szervezése mellett, vasárnaponként Róma utcáit járva topográfiai összeírásokat is végzett. Ottani benyomásait, a posztumusz megjelentetett „Római Napló” című kötetében olvashatjuk. 1943-ban a Magyar Állam, Rómából az ottani bombázások miatt hazarendelte, és visszatért a Műemlékek Országos Bizottságához és folytatta a topográfiai munkát. Most már a cél a megyei nagy-topográfiák írása volt. Ekkor készítették munkatársaival, a Magyarország Műemléki Topográfiája I. kötetét „Esztergom I. rész” címmel, amely a Keresztény Múzeum, festészeti, szobrászati, iparművészeti értékeit dolgozta fel. A Régészeti Múzeum anyaga is a kötetbe került. A könyv felét a Főegyházmegyei Kincstár és a Főegyházmegyei könyvtár értékeinek leíró katalógusa tölti ki. A kötet végül 1948-ban jelent meg.

Genthon Istvánt 1945-ben, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választották és kinevezték a Szépművészeti Múzeum főigazgatójának. Átvette a kiürített és szétlőtt tetejű múzeumot, amelyet először helyre kellett állíttatnia. 1946-ra hazahozatta Münchenből a Múzeum elhurcolt mőtárgyait. A szörnyű pénztelenség idején is elérte, hogy a Múzeum, Courbet, Corot, Monet és Kokoschka művet vásárolhasson. A Múzeum munkatársaiból összetartó, egymás munkáit ismerő és méltató tudományos társaságot kovácsolt. 1947-ben megalapította a „Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts” folyóiratot a magyar tudományos kutatások külföld számára való közlése céljából. 1948-ban, Genthon Istvánt koncepcióssal perrel eltávolították a Szépművészeti Múzeum éléről, ahogy hasonlóan Voit Pált, az Iparművészeti Múzeum éléről. Végül tisztázták Genthon Istvánt, de már nem vállalta a főigazgatói teendőket, hanem a Modern Külföldi Osztály vezetőjeként, a műemlékvédelmi és művészettörténeti tudományos publikációs munkájának élt.

1950-ben megjelent, Genthon: „A magyar művészettörténet bibliográfiája” című műve, amely 2434 címszót tartalmazott. Antikváriumokban szenvedélyesen gyűjtötte a bibliográfiában szereplő műveket, amely nagy könyvgyűjteményt, özvegyétől, Kliment Piroskától, a Magyar Nemzeti Galéria vásárolt meg.

1951-ben a Magyar Tudományos Akadémia kiadójával megjelent, Genthon István: „Magyarország Műemlékei” című, kistopográfiája, amely 7527 objektumot tartalmazott. Ez alapját képezte, az 1949-es törvény alapján a műemléki védetté nyilvánításoknak. A munka folytatódott, a feldolgozott könyv és folyóiratkötetek száma 7100-ra emelkedett. Genthon több, mint 1500 községben végzett helyszíni tanulmányokat. 1959-ben megjelent, Genthon István: Magyarország Művészeti Emlékei 1. kötete a Dunántúlról. 1961-ben megjelent a 2. kötet, Duna-Tisza köze, Tiszántúl, Felsővidék címmel. 1961-ben megjelent a 3. kötet Genthon és Zakariás közös műve, Budapest alcímmel. A három kötet mintegy 16000 objektumot tartalmaz, részletesebb leírásokkal, bibliográfiával és fotókkal. Ezek alapján megtörténtek a műemléki védetté nyilvánítások. Hamarosan, pártutasítás érkezett, hogy a „népgazdaság teherbíró képességéhez igazítandó” a védett objektumok számát felére, azaz 8000-re kell csökkenteni. Ez meg is történt.

Genthon István részt vett a nagytopográfiák munkálataiban, amely kötetekben a „Művészettörténeti áttekintés” című fejezeteket és a bibliográfiákat írta.

Genthon István és Zádor Anna főszerkesztői munkájával, 1965 és 1968 között, 4 kötetben jelent meg a „Művészeti Lexikon”, amely a Földkerekség művészetét mutatja be, de a mű egyharmada a magyar művészetet képviseli. A 14000 címszó megalkotása 150 szerző műve. Sok külföldi és hazai műemlék szerepel benne.

Genthon István: „Rippl-Rónai József” nagyméretű kötete 1958-ban jelent meg.

„Ferenczy Károly” című kötete 1963-ban látott napvilágot. A Szépművészeti Múzeum „Modern francia festmények” –et leíró kötetét, 1965-ben adták ki.

Genthon István egész pályafutása során gyűjtötte a Kárpát-medencéből elszármazott műtárgyakról az információkat és a fellelhető ábrázolásokat. Megírta a „Magyar műkincsek külföldön” című könyvét, amely kiadásra várt, amikor 1969. május 30-án Egerben a Művészettörténész Vándorgyűlés alatt hirtelen meghalt. A 40 cm magas kézirat és ábratömb, kiadásra várva letétben, ma is 2024-ben a Művészettörténeti Intézetben van.

Kerny Terézia írta megemlékezésében Genthon születése 100. évfordulóján: „Egy személyben többet végzett el, mint több intézmény együttesen, olyan feladatokkal birkózott meg egymaga, amelyekre hivatott önálló intézmények képtelenek mind a mai napig.

Bugár-Mészáros Károly

Beszámoló a Castrum Bene Egyesület sátoraljaújhelyi vándorgyűléséről

fotó: Szoboszlai Marcell

A várakkal, erődítésekkel foglalkozó szakembereket (történészeket, régészeket, építészeket, művészettörténészeket) valamint a várak iránt érdeklődő laikusokat tömörítő Castrum Bene Egyesület XXVIII. vándorgyűlésének idén Sátoraljaújhely volt a házigazdája. A május 24-26. között megrendezett háromnapos szakmai fórum és tanulmányi kirándulás a korábbi vándorgyűlések hagyományainak megfelelően a régió várkutatásainak legújabb eredményeit bemutató előadásblokkal kezdődött, ahol Tokaj-Hegyalja és a szlovákiai Bodroghköz erősségeinek aktuálisan zajló kutatásait ismerhette meg a hallgatóság. Balogh Árpád a zempléni vár, valamint a királyhelmei Csonkavár utóbbi években végzett feltárásairól számolt be. A régió egyik legkorábbi világi kőépületének számító zempléni vár esetében a jelentősebb épített részleteket – így a vár feltételezett kapujának maradványait – felszínre hozó szondázó jellegű ásatást fontos eredményeket hozó geofizikai vizsgálatok is kiegészítik. A magántulajdonban lévő királyhelmei Csonkavárban a tulajdonos áldozatvállalásának köszönhetően nagyobb léptékű állagvédelmi, műemléki helyreállítási program kezdődött, melyet 2018-tól kezdődően módszeres régészeti feltárás és dokumentálás kísér. Ez utóbbi munka az épületegyüttes alaprajzának, építési fázisainak tisztázásával számos fontos eredményt hozott a 16. században elpusztult, ám romjaiban is impozáns emlék kapcsán. Rácz Tibor Ákos a korábban régészeti módszerekkel még nem kutatott nagykövesdi vár feltárásának legfrissebb eredményeit ismertette. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem hallgatóinak közreműködésével zajló ásatás elsődleges célja Királyhelmechez hasonlóan itt is az alaprajzi rendszer és az építéstörténeti periódusok tisztázása, melyet a tervek szerint helyreállítási munka követ majd a közeljövőben.

fotó: Szoboszlai Marcell

A vélhetően a tatárjárást követően felépült, s a Wesselényi-féle összeesküvést követően elpusztult kisebb alapterületű magánföldesúri vár feltárása már az első két évben izgalmas eredményeket hozott: napvilágra került többek között a vár 13 méter átmérőjű Árpád-kori tornyának maradványa is. Bakos Gábor előadásából a tállyai középkori vár közelmúltban elvégzett topográfiai kutatásainak eredményeit ismerhettük meg. A napjainkban mind virulensebbé váló, elsősorban fémkeresős civil önkéntesek munkájával jellemezhető közösségi régészeti programok szép példája a tállyai projekt, melynek során roncsolásmentes kutatási módszerekkel sikerült új, releváns eredményeket elérni a korábban csak a történeti forrásokból ismert vár kutatásában. A Hegyalja emblemikus erősségének számító tokaji várral kapcsolatban egy kiemelkedően fontos történeti-művészettörténeti munka született meg a Tokaj-Hegyalja Egyetemen működő Speculum Kutatócsoport szellemi műhelyében a közelmúltban. A vár 1565. évi ostroma kapcsán fennmaradt röplap és ostromábrázolás történeti, szövegtörténeti és művészettörténeti elemzését tartalmazó kötetről és a kutatás módszertanáról N. Kis Tímea beszélt előadásában. A regionális várkutatási szekció utolsó előadójaként Ringer István mutatta be a sátoraljaújhelyi vár eddigi régészeti feltárásának és örökségturisztikai hasznosításának legfontosabb eredményeit, melyeket az aznapi program zárásaként a résztvevők a helyszínen is megtekinthettek.

A konferencia második napjának tematikus előadásai a középkori erdőispánságok várainak történeti-régészeti problémáival foglalkoztak.

Nógrád Árpád teoretikus előadásban átfogó módon mutatta be az Árpád-kori erdőispánságok történeti-topográfiai jellegzeteségeit, majd a későbbi Sáros vármegye mintegy kétharmadát felölelő sárosi erdőispánság példáján keresztül egy speciális esettanulmánnyal is illusztrálta a témát. A bevezető előadást az egyes erdőispánságok sajátosságait és kutatási helyzetét bemutató korreferátumok követték: Buzás Gergely a pilisi, Rácz Miklós a bakonyi, Gál Viktor a tornai, Schmidt Mayer Richárd a vértesi, míg Ringer István a pataki erdőispánság történeti-régészeti kutatásának helyzetét ismertette. A tematikus előadásblokk zárásaként Sófalvi András előadásából az erdőgazdálkodásban és vadászatban meghatározó szereppel bíró kelet-erdélyi Rika-erdő – feltehetően az udvarhelyi erdőispánsághoz tartozó – Árpád-kori toronyváraival ismerkedhetett meg a hallgatóság. A szakmai programot követően került sor a Castrum Bene Egyesület tisztújító közgyűlésére. Az Egyesület alapító elnöke, a magyarországi várkutatás korszakos szereplője, Feld István közel három évtized után leköszönt pozíciójáról. A tagság új vezetőséget választott: a Castrum Bene Egyesület munkáját négytagú elnökség élén Terei György irányítja a jövőben.

A szombati programot egy regéci kirándulás zárta.

fotó: Ringer István

A vár immáron bő két évtizede zajló kutatásáról, helyreállításáról és turisztikai célú fejlesztéséről Bakos Ferenc polgármester adott áttekintést, míg a legutóbbi évek régészeti feltárásairól Tomka Gábor számolt be. A résztvevők megtekinthették a reneszánsz palotaszárnyban elkészült enteriőr-kiállítást is. A vándorgyűlés harmadik napját az a szakmai kirándulás töltötte ki, melyben a résztvevők a kutató szakemberek helyszíni kalauzolása mellett felkeresték az előadásokkal is érintett várakat: így Zemplént, Királyhelmeceket, Nagykövesdet, zárásként pedig Borsi reneszánsz várkastélyát.

fotó: Ringer István

ICOMOS Europe Group Meeting
2024. június 9. – június 13., Visby, Svédország

2024. június 10-én a svédországi Gotland szigetén található Visby városában rendezték meg az „európai elnökök találkozóját”, ahol nemzeti bizottságunkat Veöreös András elnök és Nagy Gergely Domonkos alelnök képviselte.

Gotland szigetének korán jelentőséget adott központi helyzete a Balti-tengeren. Legnagyobb települése, a ma mintegy 25 000 lelket számláló Visby nagy múltú kereskedőváros, a Hansa-szövetség tagja, világörökségi cím birtokosa. Középkori szerkezetét nagyban őrzi, nemcsak az utcahálózat és számos épület, de a gótikus tornyokkal, kapukkal tagolt városfal miatt is. A középkori örökség sajátos karaktert adó elemei a templomromok, amelyekből egy tucattal büszkélkedhet a város. A protestantizmus elterjedése után a város legtöbb szakrális épülete funkcióját veszítette, egyedül a főtemplom van használatban a gótikus templomok közül. A templomromok azonban nem egy esetben falkoronáig állnak, sokszor még a boltozataik is épek.

Építészeti szempontból legérdekesebbek talán a görögkereszt alaprajzú Szent Lőrinc-templom (Saint Lars), melynek vastag falában lépcsőző folyosók futnak végig és a kereszties lovagok számára épített Szentlélek-templom (Helge And), melynek oktagonális hajóját négy pilléren nyugvó, középen opeionnal áttört boltozat osztja két szintre.

Műemléki szempontból talán a domonkosok Szent Miklós-temploma (Saint Nicolai) ébresztette a legtöbb gondolatot. A háromhajós teret négyzetes pillérek tagolják, a térlefedés különös falazási technikával készült csúcsíves keresztboltozat. Néhány hiányzó boltszakasz helyén modern faszerkezetű térlefedés található, az épület belsejében fedett-nyitott, félig szabadtéri rendezvényter került kialakításra. Funkcionális szempontból érdekessége, hogy a színpad a hajó nyugati végébe került, a használat iránya tehát átfordult az eredetihez képest. A berendezés mozgatható, a temperálást gázkombákkal oldották meg. A tér zártságát növeli, hogy az ablakok alsó harmada üvegezést kapott, a felső részen azonban szabadon áramlik a levegő. A templom díszítésének egykori gazdagságáról a földön elhelyezett faragványok adnak képet. A helyreállítás szemléletére jellemző, hogy nincsen minden részlet restaurálva, a „régiség érték” közvetlenül megtapasztalható az épületben.

A St. Nicolai-templom belső tere (fotó: Veöreös András)

A templom melletti egykori kerengő boltozatának a lenyomata szépen látható a külső homlokzaton, magát a kerengő udvarát a pillérek helyére ültetett növényzettel érzékeltették.

A középkori épületek mellett Visby természetesen rendelkezik egy barokk és egy századfordulós építési periódussal is, de ezekben az időszakokban már volt olyan mértékű a fejlődés és a város jelentősége, hogy a középkori hangulatot át tudta volna formálni. A városfalak körül megmaradt a glácisz, melyet meglepően természetközeli állapotban tartanak.

Visby középkori városfala (fotó: Veöreös András)

Maga a program vasárnap délután kezdődött egy nem túl hosszú városi sétával, majd pedig a svéd nemzeti bizottság elnöke, Ulrika Mebus látott minket vendégül saját házában, tanúbizonyságát adva a saját és kollégái vendégszeretetének.

Az ICOMOS európai csoport látogatása az egyik templomromnál (fotó: Veöreös András)

A műemlékes ott segít, ahol tud. Nagy Gergely Domonkos a Magyar Nemzeti Bizottság alelnöke a szálloda épületén a szétcsúszott ereszt helyezi vissza a helyére. A karbantartással a nagyobb kár könnyen megelőzhető (fotó: Veöreös András)

Hétfőn a városi múzeum konferenciatermében a közös, európai ügyeinkről beszéltünk Riin Atalau (az ICOMOS európai alelnöke vezetésével).

A legutóbbi ülés óta megválasztott nemzeti bizottsági elnökök bemutatkozását követően Cyrill von Planta (Ausztria), a párizsi központ kincstárnoka ismertette az egyes tagországokat megkülönböztető, a helyi viszonyokat figyelembe vevő tagdíjfizetési reform koncepcióját.

Ezt követően Yuna Mathan (Franciaország), a párizsi iroda munkatársa az ICOMOS legfrissebb kommunikációs stratégiáját mutatta be, külön kitérve a social media kínálta lehetőségekre és kihívásokra.

Sinéad Scullion és Hannah Qarooni (Portugália) a fiatal szakemberek (emerging professionals) képviseletében beszéltek arról, hogyan lehet a fiatalokat beépíteni az ICOMOS szervezetébe.

A továbbiakban Marianne Lehtimäki (Finnország) révén szó esett a tagság szakmai továbbképzésének lehetőségeiről, és az ICOMOS ukrajnai missziójáról.

A jordániai elnök online csatlakozott a konferenciához és elmondta, hogy a bizonytalan politikai helyzet miatt az ország nem tudja vállalni a jövő évi közgyűlés megszervezését. A témához kapcsolódva Eran Mordohovich (Izrael) számolt be az izraeli háborúhoz kapcsolódó nehézségekről.

Celia Martinez Yanez (Spanyolország) és Caroline Jäger-Klein (Ausztria) a június-júliusban Ausztriában a szlovén és a magyar nemzeti bizottság képviselőivel megrendezésre kerülő műemlékvédelmi egyetemi fórum előkészületeit ismertette. A fórum központi témája a világörökségi helyszínek és a turizmus kapcsolata lesz. A szlovén fél szerepét Sonja Ifko (Szlovénia) mutatta be.

Monica Bilfinger (Svájc) egy 2025-ös konferencia meghívását tolmácsolta a tagság felé, Lubica Pincikova (Szlovákia) pedig az egyes országok műemlékállományával kapcsolatos felmérés eredményét ismertette.

Az ülés az osztrák elnök meghívásával zárult, hiszen a következő európai elnökök találkozója Ausztriában lesz majd jövő év nyarán. A földrajzi közelség miatt remélhetjük, hogy a magyar nemzeti bizottság ott több taggal is képviseltetheti magát.

Délután meglátogattuk az állami műemlékvédelmi szervezet laboratóriumait, ahol elsősorban a restaurátori tevékenység alátámasztására végeznek rendkívül magas színvonalú anyagvizsgálatokat, kutatásokat.

Kedden, június 11-én az Uppsalai Egyetem visby-i kampuszán tudományos ülés keretében folytatódott a találkozó. Az egyetem épületét egy több szintes, történeti kikötői raktárépület továbbépítésével alakították ki. Az intézményben 20 alapszakos és 13 mesterszakos képzés van, közép-európai szemmel nézve leginkább interdiszciplináris szakirányokon. A műemlékvédelemhez a tárgyrestaurátor – épületrestaurátor-menedzser szakok állnak a legközelebb. Ha jól értettük, a legtöbb hallgató a számítógépes játék-dizájnt oktató képzésben van.

Bosse Lagerquist (Svédország) bemutatta a Göteborg-i egyetem műemlékvédelmi képzéseit, majd a kulturális örökség védelméhez szükséges képességekre vonatkozó kutatások eredményeit ismertette. Tanulságos, hogy milyen tudásra van szüksége annak a szakembernek, aki a XXI. század elején ezen a szakterületen szeretne érvényesülni. A kutatás eredményei a www.charter-alliance.eu/results oldalon érhetők el.

Celia Martinez Yanez (Spanyolország) a kulturális turizmus oldaláról mutatta be az örökségvédelem helyzetét. A cordobai nagymecset (jelenleg püspöki székesegyház) példáján keresztül kiemelte a több kultúrkörhöz is köthető épületek jelenlegi tulajdonosa által meghatározott használatból adódó problémákat.

Ruth Liberty-Shalev (Izrael) gyakorlatias példán keresztül mutatta be a helyreállítások elméleti megalapozottságától a gyakorlati megvalósításig vezető utat. Egy elpusztult vasúti épület tömegrekonstrukcióját a fenntarthatóság jegyében a helyben meglévő hulladék sínek felhasználásával tervezték megvalósítani. A sínszalak kifűréséhez azonban azokat a százötven kilométerre fekvő telephelyre kellett elszállítani.

Az első igazi műemlék-elméleti előadást Bogusław Szmygin (Lengyelország) tartotta. A velencei kartából kiindulva elemezte a műemlékvédelem mai helyzetét, rámutatott, hogy a karta egy pillanatnyi helyzetet tudott rögzíteni, miközben az elmúlt hatvan esztendőben az elméletek együtt változtak a világgal, és felvetette egy európai műemlékvédelmi karta megalkotásának a lehetőségét.

Caroline Jäger-Klein (Ausztria) előadásának kiindulása szintén a velencei karta volt, pontosabban annak 1972-es, budapesti konferencián tárgyalt értelmezése. Érdekes, hogy ugyanazok a szakemberek, akik megalkották a kartát, néhány év tapasztalata alapján milyen módosításokat, pontosításokat, kiegészítéseket tartottak fontosnak.

Tino Mager (Németország) Dehio „konzerválni, nem restaurálni” elméletének analógiájára fogalmazta meg a mai világ fenntarthatósági szempontból erőteljesen megkérdőjelezhető alapvetését: „építeni, nem felújítani”. Természetes, hogy a klímaváltozás hatással van a műemlékeink műszaki állapotára is. Felhívta a figyelmet a proaktív tevékenységek jelentőségére és a karbantartás rendkívüli fontosságára.

Eran Mordohovich (Izrael) a világörökségi védettség alatt álló, izraeli Acre városának lapostetős házain gombamód szaporodó napelemek következtében átalakuló településkép problematikáját vázolta.

Antoine Bruguerolle (Franciaország) kutatásai a műemlék épületek teljes életrajzára vetített energiafelhasználására irányították rá a figyelmet. A használatból adódó energiafelhasználás és a beépítéshez, felújításhoz, sőt az épület bontásához szükséges energia mennyiségének az összevetése biztosan nagy mértékben árnyalja az épület teljes élete során felhasznált energia mennyiségét.

Katarzyna Palubska (Lengyelország) a lengyel kulturális minisztérium irigylésre méltó hosszú távú örökségvédelmi stratégiáját mutatta be.

Ave Paulus és Elo Lutsebb (Észtország) az észti vidéki építészet emlékeinek védelméről beszéltek. Központi kérdés itt is a fenntarthatóság-gazdaságos használat és a hiteles megőrzés közötti vívódás.

Bogusław Szmygin műemlék-elméleti előadást tart az egyetem épületében (fotó: Veöreös András)

Este középkori vacsorán vehettünk részt egy 14. századi, egykori káptalanteremnek mondott gótikus épület emeletén.

Június 12-én, szerdán a vidéki Gotlandba nyertünk bepillantást. Mivel a kikötőbe érkezett óceánjárók utasai részére a sziget összes buszát lefoglalták, az ICOMOS csoport gyalog, illetve menetrendszerinti busszal vágott neki a túrának. A szigetet egyébként régóta sokan használják nyaralásra, így kellemes kultúrtáj alakult ki rajta, amelynek izgalmas elemei a tradicionális halászfalvak és a XIX. villák is. Ezekből egy vezetett kirándulás alkalmával többet is sikerült megtekintenünk.

Az első megálló a Muramaris-villa volt. Az 1920 körül, Asplund családi házait megidéző modorban épült, mintegy tíz éve leégett és rekonstruált villa a korszak jellegzetes vidéki háztípusát mutatja, különös értéke a nappaliban a figurákkal díszített kandalló. Műemléki szempontból különlegesség, hogy a tűz során a tűzoltók nem használtak vízzel oltó fecskendőt, így óvták meg a kandalló tűzben így is jelentős mértékben sérült maradványait a teljes pusztulástól. A helyzetet az egyetem műemlékek tűzvédelmével foglalkozó PhD hallgatója mutatta be.

A tengerparti természetvédelmi területen kiépített tanösvényen sétáltunk végig. Útközben a különleges növényvilágot is alkalmunk volt tanulmányozni. Meglepetés volt, hogy egy ilyen északi szigeten orchideákkal találkozunk. A bodza virágzása pedig a hazaitól eltérő klímára irányította rá a figyelmet. A tengerparti kavicsok között számos őskori kőületet, fossziliát tartalmazó kődarab található. A tanösvényen jutottunk el a Brucebo festő-szobrász házaspár villájához. A kívülről teljesen egyszerű faházban izgalmas belső terek, térkapcsolatok vannak, melyek gazdag, a tulajdonosok életét is bemutató képzőművészeti kiállításnak adnak otthont.

A közelben néhány hagyományos halászkunyhó meglátogatása színesítette a programot.

A Brucebo-villa meglátogatása (fotó: Veöreös András)

A társaság egy része repülőgépen, másik része komppal tért vissza a szárazföldre. A három és fél óras hajóút eseménytelen volt, a svéd partokhoz közeledve apróbb szigetek között vitt a hajó útja, a szigeteken csoportosuló piros-fehérre festett házak tették változatossá és emberléptékűvé a tájat. Nynäshamn kikötővárostól még egy óras vonatút várt ránk Stockholmig. A hat részes villamos motorvonatok csatolt üzemben közlekednek 120-140 km/órás sebességgel, mintegy félórás ütemben.

Hamisítatlan svéd táj: tenger, szigetvilág, piros faházak, sziklák, fenyvesek (fotó: Veöreös András)

Csütörtökön a stockholmi városi múzeumban a korábbi svéd ICOMOS-elnök, Nils Ahlberg a város fejlődéséről beszélt, majd a szemerkélő esőben rövid sétát tettünk a belvárosban. A felvezető előadás remekül alapozta meg a látványt, a séta során már egyértelmű volt az utchálózat rendszere, vonalvezetése. A séta során a mozgó tájképi vagy városképi elemek fontosságának kérdése is felvetődött. Jelen esetben a rakpart mellett kikötő kisebb tengerjáró hajók jelentették a dinamikus városképi elemeket.

Jellegzetes Stockholm belvárosi utca (fotó: Veöreös András)

Utunkat a világörökségi címmel büszkélkedő temetőben, Skogskyrkogårdenben zártuk. A temető a XX. század első felében épült ki a város déli peremén egy faültetvény helyén, amelyet – úgy döntöttek – mégsem vágnak ki. Az öreg fenyőerdő fái között megbújó sírok sajátságosan festői látványt nyújtanak. A temető kiegészül sírok nélkül meghagyott markáns tájképi elemekkel is, amelyek valóban különleges helyé teszik.

Építészként a Sigurd Lewerentz és Gunnar Asplund által tervezett épületek is kiemelkedőek. Két régi ravatalozójukba is bejutottunk, amelyek egészen varázslatos terek, és a XX. század első felének méltán nemzetközi hírű, kiemelkedő műalkotásai. A hely szellemének megerősítette azt a gondolatot, hogy bár a virtuális világban sok minden átélhető és elérhető, de az építészeti tér teljes átélése és megértése aligha, hiszen a térforma minden érzékszervvel való érzékelése mellett ehhez hozzá tartozik a jelen levő emberek mozgása, a hangok, az illatok térbeli érzékelése is.

Hangulat az erdei temetőben (fotó: Veöreös András)

Az európai elnökök találkozója fontos és hasznos volt a kapcsolatteremtés miatt, kiemelten kerestük a kapcsolatot a szomszédainkkal, akik közül a szerb, a szlovén, az osztrák és a szlovák bizottság képviseltette magát.

Fontos volt, hogy a folyamatban levő közös ügyeinkről hatékonyan tudtunk személyesen egyeztetni az európai alelnökkel és a kincstárnokkal.

Ismét megtapasztalhattuk, hogy a nemzetközi tapasztalatcsere mindannyiunk munkáját hatékonyabbá teszi. Az európai bizottságok azon tagjai, akik ezeken a nemzetközi rendezvényeken megjelennek már magukban is egyfajta közösséget alkotnak. Az ebből fakadó személyes kötődés inspirálóan hat kinek-kinek a hazájában elvégzendő munkára is.

Érdekes volt látni, hogy mennyire hasonló problémákkal szembesülnek a műemlékvédők Európa szerte, s jó volt megtapasztalni, hogy mennyire hasonló válaszokat igyekszünk rájuk adni.

Elgondolkodtató a műemlék és az épített örökség fogalmainak az összemosása. Kérdés, hogy ez a paradigmaváltás vajon milyen új kihívások elé állítja a műemlékvédelmet.

A jövőben érdemes volna nemcsak rendszeresen képviseltetni magunkat a hasonló rendezvényeken, hanem minél nagyobb kontingenssel érkezni, hogy az ebből fakadó előnyöket hatványozottabban kamatoztathassuk. Ez természetesen csak akkor kivitelezhető, ha a desztináció elérése nem ró túl nagy terhet a bizottságunkra, de – mint már említettük – jövőre ez a találkozó éppen Ausztriában lesz, így nagy esélyünk van arra, hogy nagyobb létszámmal ott legyünk.

Jó érzés volt megtapasztalni svéd vendéglátóink közvetlenségét, vendégszeretetét és a skandináv gondolkodás normalitását, mely az egész életre, így a műemlékvédelemre is rányomja a bélyegét. A túlszabályozás, felesleges korlátok felállítása helyett a döntéseket a józan ész határozza meg. Talán ez a skandináv világ gazdagságának egyik titka...

(Egyetlen megválaszolatlan kérdésként maradt, hogy hogyan lehet (és miért kell...) 4 napra 4 pár csizmát elhozni repülővel Spanyolországból Svédországba?)

Nagy Gergely Domonkos – Veöreös András

Elismerések a műemlékvédelem területén végzett munkásságért

Széphegyi Lászlót

2024. május 31-én Szegeden

Vedres István – díjban részesült

Széphegyi László nyugalmazott építészmérnök, a Csongrád Megyei Urbanisztikai Egyesület alapító tagja. Annak idején alapító tagja volt a '80-as évek második felében alakult Hódmezővásárhelyi Városszépítő Egyesületnek és dolgozott a városházaműszaki irodájának vezetőjeként is, majd a torony alól távozva műemlékvédelmiszakember lett a megyeközpontban.

(fotó: Hódpress)

Gratulálunk a kitüntetéshez!

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága mély megrendüléssel fogadta a szomorú hírt, hogy méltósággal viselt, hosszan tartó betegség után, 2024. június 18-án elhunyt

DR. SZABÓ BÁLINT

akinek elévülhetetlen érdemeit sohasem fogjuk elfelejteni az erdélyi, és általában a romániai műemléki szakemberek képzése újraindításának kezdeményezésében és több évtizeden keresztüli színvonalas megvalósításának megszervezésében, mint ahogyan a történeti épületek és együtteseik megőrzését, felújítását és méltó használatát elősegítő tervezői, szervezői és oktatási tevékenységét sem, amelyek nélkül ma nem volnának a műemlékvédelemmel foglalkozó jól képzett személyek és szervezetek Erdélyben, Romániában országszerte.

Dr. Szabó Bálint a Nagybányán megtartott Tusnádi konferencián, 2005-ben (fotó: Fejérdy Tamás)

Számos korszakos alkotása közül is kiemelkedik a 2022-ben 30 éves évfordulóját ünneplő Tusnádi Építettörökségvédelmi Konferencia-sorozat létrehozása, majd a kolozsvári Babeş-Bolyai Egyetemen évtizedek óta folyó épített-örökségvédelmi szakmérnöki képzés megalapítása és működtetése. Ezek mellett számos épített-örökségvédelmi, műemlékvédelmi intézmény és társadalmi szervezet megalapítója, értékvédelmi programok mentora és végrehajtója. Egyebek között a Transylvania Nostra periodika létrehozója, szerkesztőségének vezetője.

Több nagyszerű szakmai tanulmány, szakkönyv és kiadvány tanúskodik arról, hogy Dr. Szabó Bálint nemcsak szakértője és elkötelezett megvalósítója a műemlékvédelemnek, az épített örökségi értékek megóvásának, hanem egyben kiemelkedő jelentőségű eredményeket felmutató kutatója szűkebb szakterületének a történeti tartószerkezeteknek. E területen írt összegző munkái alpművek, forrásértékű dokumentumok az általa „felnevelt” és a következő szakember generációk számára is.

Az ICOMOS Román Nemzeti Bizottság alelnökéeként is, és minden más lehetséges összefüggésben kamatoztatta szaktudását, szakmai-nemzetközi kapcsolatai révén pedig tovább gazdagította az ország műemlékvédelmi ismereteit és kapcsolatait.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága 2009-ben Möller István emlékéremmel ismerte el Szabó Bálint önzetlenül, alázattal, nagy szakmai tudással végzett munkásságát, amelyet mindenkor a magas színvonal és elkötelezettség, igényesség és alaposág jellemezett, valamint tudásának és tapasztalatainak fenntartás nélküli megosztása munkatársaival, tanítványaival, szakmai partnereivel.

Hálás szívvel emlékezünk meg Szabó Bálintról, a nagyszerű emberről, a műemléki, az épített örökségi értékek szolgálatában elkötelezett tanárról, tudósról, aki hazájában és annak határain túl is maradandót alkotott. Nyugodjék békében!

Felhívás a
Kulturális Örökség Napjai
programjában való közreműködésre

A Kulturális Örökség Napjainak (KÖN) Európa szerte egyik legfontosabb célja, hogy a közösségek lehetővé tegyék épített értékeik bemutatását, megismertetését másokkal, vagy akár saját közösségükkel is. Idén először a hazai koordináció az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság feladata lett.

Értékeink szakszerű megőrzése közös célunk és érdekünk, a közösségeknek e téren is óriási szerepük és felelősségük van. A helyi társadalom önbecsülése és együttműködése nélkül nincs műemlékvédelem és értékvédelem. Az európai kulturális rendezvénynek nemcsak műemlékeink megismertetése a célja, hanem minden olyan múltbéli épület, épített környezet, együttes, tájépítészeti-kertészeti alkotás bemutatása, ahol ma is jelen van a helyi közösségek történeti kultúrája, a kulturális üzenet.

Olyan helyszínek csatlakozását várjuk a Kulturális Örökség Napjainak rendezvényéhez, ahol:

- a helyiek ápolják és gondozzák történeti építészeti értékeiket, azok együttesét
- épített örökségüket a helyiek értéként kezelik
- múltjuk értékeit értő figyelmességgel gondozzák, üzenetét megértve és tisztelve ma is saját kultúrájuk részének tekintik

és fontosnak tartják azt mások számára is bemutatni.

A hely példájának közkinccsé tétele, mások számára való megmutatása az ottlakók és az érkezők számára ugyanúgy fontos, mert így válik lehetővé, hogy a helyben megbecsült helyi érték, vagyis a hely történeti kultúrája és a tágabb környezettel való kapcsolata érthetővé váljon, felismerhető legyen. Így válik egy helyi érték, a helyi kultúra egy régió, egy tájegység, egy ország kultúrájának fontos elemévé, azaz közös kultúránk részévé.

A KÖN lehetőség a bemutatkozásra, a bemutatásra. A programhoz csatlakozó helyszín lehet egy értőn gondozott templom, kastély, lakóépület, egy műhely, zárdakonyha, vasútállomás, vagy egy temető, de egy figyelemmel megőrzött táj, vagy egy történeti kert is ... és minden más, ami a település meghatározó, vagy fontos történeti eleme és annak mai értékeire, hosszútávú megőrzésére a helyiek is fontosnak tartják felhívni a figyelmet.

A 2024-es év témája Európa-szerte az *utak-kapcsolatok-hálózatok*. A műemlékek, műemléki helyszínek, helyi építészeti értékek és az épített örökség elemei között is különösen fontos a közlekedéshez kapcsolódó helyszínek bemutatása, tematikus útvonalak bejárása, szakmai vezetések megszervezése.

Várjuk azok jelentkezését és csatlakozását, akik településüket, házaikat, megbecsült történeti épületüket értéként megbecsüléssel kezelik, és azt készséggel mutatják be az érdeklődők számára. Különösen hívjuk az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság tagjait, hogy járjanak közben érdekes helyszínek megnyitása érdekében, vagy akár maguk jelentkezzenek a programra. Saját műemlék hiányában lehet a műemlékvédelem témájában előadást vagy városnéző sétát is szervezni. Különösen izgalmasak és tanulságosak lehetnek azok a műemlékek, melyek éppen helyreállítás közben vannak. A műemlék pillanatnyilag rossz műszaki állapota sem akadály a bemutathatóságnak. Leromlott állapotú, de biztonságosan bejárható épületek építéstörténeti szempontból sokszor többet mutatnak magukról, mint a felújított épületek.

Egy-egy épületet vagy akár teljes településrészt érintő szakmai vezetés során alkalom nyílik a műemlékvédelem ügyének népszerűsítésére, a társadalmi elfogadottság növelésére, ilyen módon ezek az események hosszú távon nagy mértékben tudnak hozzájárulni műemléki értékeink megőrzéséhez!

Regisztráció és további információk a <http://oroksegnapok.gov.hu/> weboldalon. Kérdés esetén örömmel állunk rendelkezésükre az oroksegnapok@icomos.hu e-mail címen, illetve a +36 30 498 2707-es telefonszámon.

**ICOMOS Híradó,
a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei**
Szerkesztőség: H-1113 Budapest, Daróczi út 1-3
Telefon: +36 70 709 0813, +36 30 439 2063
E-mail: secretariat@icomos.hu
Honlap: www.icomos.hu
Kiadja az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága
Felelős kiadó: Dr. Veöreös András

HU ISSN 2062-4964 (Nyomtatott)

HU ISSN 2062-4972 (Online)

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság egyéni és jogi tagságával járó előnyök:
- informáltság a műemlékvédelem hazai és nemzetközi híreiről, eseményeiről, pályázatairól, ösztöndíjairól, stb. az ICOMOS elektronikus körlevelek, az ICOMOS honlap (www.icomos.hu), az ICOMOS Híradó és az ICOMOS News/Nouvelles ICOMOS révén
- ingyenes vagy kedvezményes belépésre jogosító tagsági kártya a világ számos múzeumába, műemlékébe, romterületére
- az UNESCO/ICOMOS Dokumentációs Központjának szabad használata